

Universiteternes efteruddannelse af lærere ved de gymnasiale uddannelser

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Konklusion og anbefalinger	1
3. Historisk perspektiv	2
4. Undersøgelse af eksisterende tilbud	4
5. Undersøgelse af gymnasielæreres efteruddannelsesbehov via kontakt til faglige foreninger	5
6. Undersøgelse af gymnasielæreres efteruddannelsesbehov ved GR	6
6.1. Økonomien bag skolernes efteruddannelsesaktivitet	7
6.2 Former for efteruddannelse	7
6.3 Indhold af efteruddannelsestilbud	8
7. Fremtidigt samarbejde	8
8. Afslutning	9

Bilagsoversigt

Bilag 1: Kommissorium og sammensætning af arbejdsgruppe

Bilag 2: Oversigt over universiteternes efteruddannelsestilbud

Bilag 3: Besvarelser fra gymnasieskolernes faglige foreninger vedrørende efteruddannelsestilbud

Bilag 4: Spørgeskema og svar fra stx og hf

Bilag 5: Spørgeskema og svar fra hhx og htx

Bilag 6: Notat fra GR

Bilag 7: Kontaktpersoner på universiteterne

1. Indledning

Rektorkollegiet nedsatte i efteråret 2009 en arbejdsgruppe, der havde til formål at undersøge og kortlægge, hvilke tilbud universiteterne har til videreuddannelse af lærere ved de gymnasiale uddannelser: stx, hf, hhx og htx, og om der kan være behov for opdateringer af universiteternes efteruddannelses tilbud inden for dette område. En liste over deltagere i arbejdsgruppen sammen med gruppens kommissorium findes som bilag 1 til denne rapport.

Rapporten belyser de primære resultater af arbejdsgruppens arbejde og skal ses som en opfølgning på en tidligere rapport udarbejdet i regi af Rektorkollegiet i 2005. 2005-rapporten fokuserede naturligt nok på, hvilke efteruddannelses tilbud man på daværende tidspunkt mente, at gym-

nasierformen ville medføre, særligt med henblik på de nye tværfaglige fag, der blev indført i det almene gymnasium. Udgangspunktet for arbejdet med nærværende rapport er, at både gymnasierformen og gymnasieskolernes overgang til at være selvejende institutioner nu er forholdsvist solidt implementeret. Dog har studieretningsgymnasiet medført nye udfordringer i forhold til efteruddannelse, hvilket vil blive nærmere behandlet i rapporten.

Det er arbejdsgruppens generelle indtryk, at de store strukturelle ændringer, som de gymnasiale uddannelser har været igennem de senere år, har affødt et begrænset fokus på efteruddannelse, men at interessen er ved at melde sig igen på nuværende tidspunkt, hvilket understøttes af en

undersøgelse, som Gymnasieskolernes Rektorförening (GR) har gennemført for arbejdsgruppen. Undersøgelsen vil blive nærmere omtalt i afsnittet "Undersøgelse af gymnasie læreres efteruddannelsesbehov ved GR".

Spørgsmålet er, hvilke kurser der er behov for fremover som supplement til det relativt store efteruddannelses tilbud, som universiteterne allerede tilbyder, og hvordan man fremover sikrer en dialog mellem de gymnasiale uddannelsesinstitutioner og universiteterne om dette emne.

Denne rapport ser nærmere på disse problemstillinger og præsenterer arbejdsgruppens forslag til en hensigtsmæssig fremtidig sikring af videndeling inden for dette område.

2. Konklusion og anbefalinger

Det er arbejdsgruppens generelle opfattelse, at behovet for efteruddannelse ikke i tilstrækkelig grad tilgodeses under de nuværende betingelser hverken set fra universiteternes, de gymnasiale uddannelsessteders eller underviserne på de gymnasiale områders side. Der er derfor behov for en enkel model til at sikre en fremtidig videndeling om emnet.

Som det fremgår af rapporten, er der inden for området også forskellige interesser i spil, hvilket arbejdsgruppen har forsøgt at afdække gennem møder med GR, Danske Erhvervsskoler – Lederne (DE-L), Gymnasieskolernes Lærerforenings Efteruddannelse (GL-E), og Undervisningsministeriet (UVM). Arbejdsgruppen har derudover haft kontakt til formændene for de faglige foreninger og også der fået

værdifuldt input til at belyse området. Generelt anbefaler arbejdsgruppen følgende:

- At man etablerer et kontaktudvalg med repræsentanter fra universiteterne, GR og DE-L. Kontaktudvalget kan bestå af 3-5 repræsentanter fra universiteterne og et tilsvarende antal fra de to lederforeninger. Formålet med et sådant kontaktudvalg vil være at sikre en løbende dialog om, hvorvidt universiteternes nuværende efteruddannelsesudbud inden for det gymnasiale område svarer til det behov, som opleves fra ledelsessiden på de gymnasiale uddannelsessteder, eller om der er behov for justeringer.
- At man på universiteterne på baggrund af rapporten overvejer nye

former for efteruddannelses tilbud. Korte, afgrænsede forløb efterspørges i særlig høj grad af rektorerne.

- At man i højere grad udbyder efteruddannelses tilbud til de mindre fagområder, da der tilsyneladende er et markant behov for supplerende efteruddannelses tilbud ind for disse områder.
- At man undersøger muligheden for at udbyde mere tværfaglige efteruddannelses tilbud, som understøtter undervisningsformerne i studieretningsgymnasiet.

3. Historisk perspektiv

De gymnasiale uddannelser har været igennem en række strukturelle ændringer i de senere år. Først og fremmest har implementeringen af gymnasireformen, der begyndte i 2005, haft store konsekvenser for både undervisere og elever bl.a. med indførelse af studieretninger, nye obligatoriske fag samt øget fokus på tværfaglighed i undervisningen.

Universiteterne har indirekte kunnet mærke gymnasireformens konsekvenser eksempelvis i forbindelse med indførelsen af specifikke adgangskrav, betinget optag og et øget behov for Gymnasiale Supplerings Kurser (GSK).

1. januar 2007 overgik gymnasier og hf-kurser til selveje, hvilket sammen med amternes nedlæggelse har resulteret i en række administrative ændringer på institutionerne. Dette har haft en effekt i forhold til efteruddannelse af undervisere, da institutionerne nu har fået større råderet over økonomien og bl.a. kan overføre efteruddannelsesmidler mellem årene. Der er tilsyneladende store forskelle på, hvor meget den enkelte institution afsætter til området, hvilket bliver nærmere behandlet i afsnittet "Undersøgelse af gymnasielæreres efteruddannelsesbehov ved GR".

Derudover har der været en række mindre betydende faktorer, som også kan have influeret på efterspørgslen på efteruddannelse såsom løbende evalueringer og justeringer af ovennævnte tiltag.

Det er arbejdsgruppens indtryk, at de mange nye tiltag inden for den gymnasiale sektor, som er blevet indført inden for relativt kort tid, har mindsket efterspørgslen på efteruddannelse for en periode. Der tales om "reformstøj" på de gymnasiale uddannelser, som har gjort, at efteruddannelsesområdet har været nedprioriteret. Der er således flere eksempler på efteruddannelsesaktiviteter iværksat af universiteterne, bl.a. masterforløb, som har vist sig svære at få fyldt op, og som derfor har givet indtryk af

manglende efterspørgsel.

En anden forklaring kan være, at man på de gymnasiale uddannelser ikke i tilstrækkelig grad er opmærksom på universiteternes efteruddannelses-tilbud. Markedet er præget af meget forskelligartede aktiviteter, nogle arrangeret i samarbejde med Gymnasieskolernes Lærerforening (GL) og de faglige foreninger, andre som mere bilaterale aftaler mellem et universitet og et eller flere lokale gymnasier. Dette vil blive nærmere omtalt i afsnittet "Undersøgelse af eksisterende tilbud".

Samfundsmæssig videndeling – et smertepunkt?

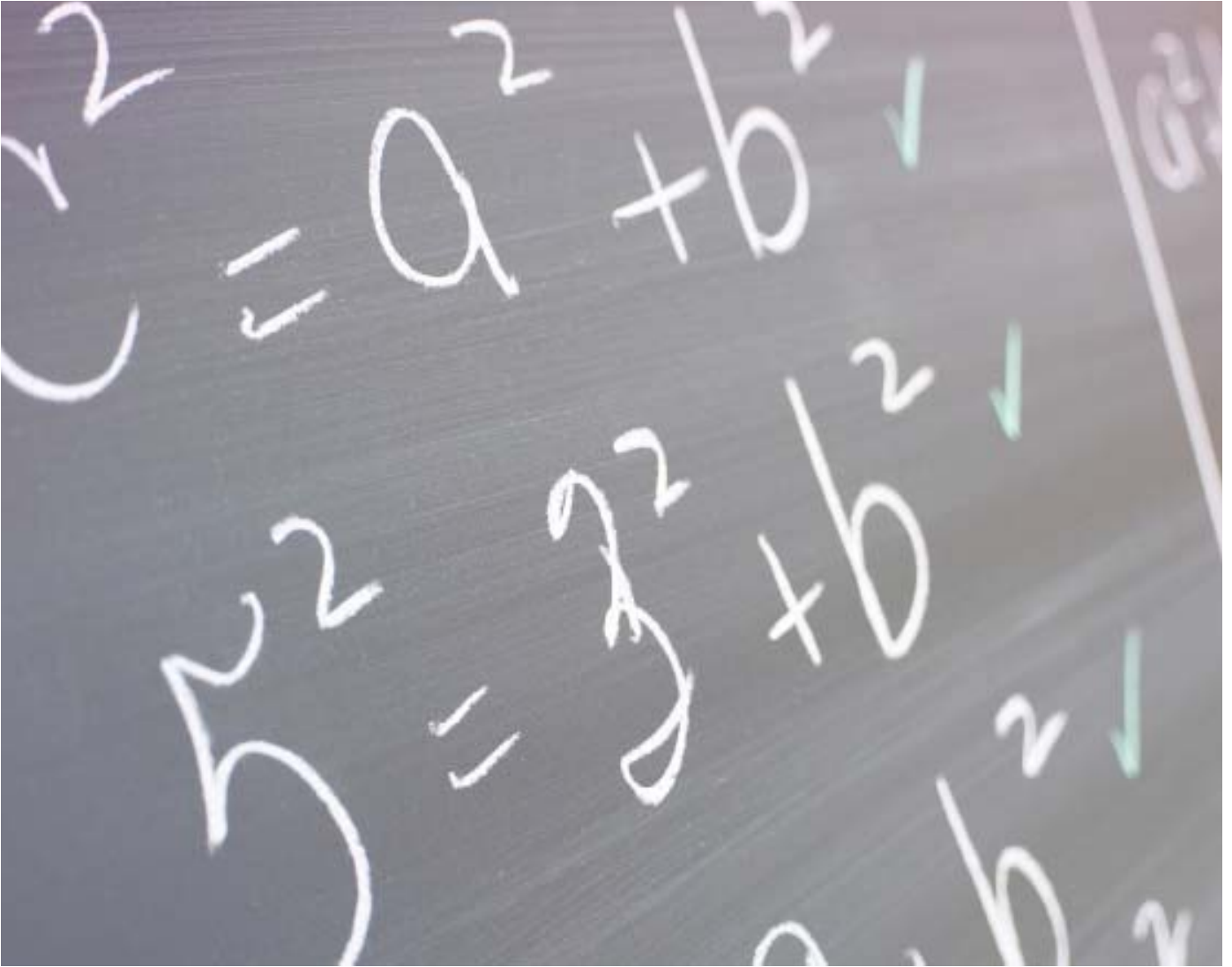
De danske universiteter står nu som før for en ganske omfattende efteruddannelsesaktivitet. Som naturligt er, har området ændret sig en del som følge af institutionelle forandringer både i ungdomsuddannelserne og på universiteterne; man kan her ikke mindst pege på, at den enkelte skole er kommet til at spille en langt større rolle som aktør på området og dermed har fået mulighed for at tilpasse efteruddannelsesaktiviteterne til sine behov. Med til dette hører, at skolerne i højere grad agerer med en bevidsthed om skolen som organisation, både som følge af økonomiske ændringer og som følge af ændringer i ledelseskulturen. Der er grund til at antage, at disse ændringer har medført en styrkelse af den del af efteruddannelsen, der tager sigte på at dække konkrete behov på den enkelte skole, som ledelsen og underviserne oplever dem. Et område, der også i et lidt længere perspektiv fremtræder som styrket sammenlignet med situationen i 'gamle dage', er den pædagogisk orienterede efteruddannelsesaktivitet, der er knyttet til universitetsmæssigt forankrede pædagogiske miljøer (især i Odense, Aarhus og Aalborg).

Set fra et universitetsmæssigt synspunkt kan der imidlertid være grund til at spørge, hvordan det forholder sig med den del af efteruddannelsen, som drejer sig om løbende, langsigtet faglig opdatering. Det er ikke mindst

på dette punkt, universiteterne må antages at have en overordnet mulighed og samfundsmæssig forpligtelse over for ungdomsuddannelserne. Det var en fælles konklusion i 'kernefaglighedsrapporterne', der i undervisningsministerielt regi blev udarbejdet i 2003-04, at man i stadigt ringere grad kunne påregne, at lærerne med deres oprindelige kandidatgrad var fagligt klædt på til et 40-årigt arbejdsliv, og at der derfor bliver behov for at indbygge markant bedre muligheder for faglig og fagdidaktisk efteruddannelse i et lærer-karriereforløb. Der er grund til at frygte, at denne funktion ikke bliver tilgodeset i ønskeligt omfang under de nuværende forhold. Videndelingen mellem universiteter og ungdomsuddannelser er efter udvalgets opfattelse ikke tilstrækkelig sikret, som det fungerer i øjeblikket.

Universiteternes økonomiske situation spiller også en rolle. Under de skærpede incitamentstrukturer og de nye ledelsesstrukturer er der et betydeligt pres i retning af at prioritere pointgivende aktiviteter såsom international prestigeforskning og tiltrækning af eksterne forskningsbevillinger. Det betyder en risiko for, at universiteternes funktioner i forhold til resten af uddannelsessystemet bliver nedprioriteret. Den type universitetslærer, der i 'gamle dage' kunne vælge at prioritere undervisning og kontakt med aftagere, herunder efteruddannelsesaktiviteter, højere end forskning, vil i dag være i en betydelig mere udsat position i forbindelse med omstruktureringer og nedskæringer. De venlige ord, der siges fra mange sider om disse funktioner, kan ikke opveje det forhold, at incitamentstrukturerne ikke belønner sådanne aktiviteter.

Undersøgelsen kan her have den funktion at dokumentere, at idealismen stadig findes på universiteterne: Der er både på medarbejder- og ledelsesplan en større interesse for at fastholde og udvikle sådanne aktiviteter, end systemets økonomiske logik egentlig tilsiger. Men der er også erfaringer med en betydelig risiko for,

at udbudte kurser må aflyses på grund af utilstrækkelig interesse for at betale for dem. Den langsigtede interesse for at sætte ressourcer af til udvikling af sådanne kurser vil i sagens natur være påvirket af denne risiko, ikke mindst i en situation hvor sådanne aktiviteter ikke tæller med i den overordnede økonomiske logik.

Det kan her have interesse at perspektivere til den tidligere situation, hvor Undervisningsministeriet havde en større efteruddannelsesbevilling, som det såkaldte Pædagogisk Samarbejdsudvalg administrerede i fællesskab med de faglige foreninger. Under denne ordning fungerede der et netværk af faglige ildsjæle blandt lærerne, som gik ind i arbejdet med at arrangere kurser, der formidlede ny faglig viden, og i disse netværk indgik også interesserede universitetslærere. Denne situation gav et økonomisk grundlag for, at man på udbydersiden havde en rimelig sandsynlighed for, at der hvert år blev udbudt et vist antal kurser, der udsprang af et engagement i at videreformidle ny viden med et formodet potentiale for ungdoms-

dannelserne. Det var derfor attraktivt at gå ind i dette arbejde. Det var tanken, at strukturen med 'faglige fora', som består af fagkonsulenterne samt repræsentanter fra GR, de faglige foreninger og universiteterne, skulle videreføre arbejdet af denne karakter, om end på et reduceret niveau. Selvom man i nogle fag og faglige foreninger har kunnet fastholde arbejdet, herunder kontakt med netværk på universiteterne, også på de nye vilkår, er hovedindtrykket, at den nye struktur repræsenterer en klar svækkelse.

Det skal understreges, at dette ikke skal forstås som en kritik af de aktiviteter, der foregår i det nuværende system, hvor markedet og efterspørgselsiden spiller den dominerende rolle. Spørgsmålet er alene, om der er brug for supplerende mekanismer til at dække de behov, der kan komme til at stå mere marginalt i det nye billede, end langsigtede hensyn kunne tale for. Blandt områder, som efterspørges i relation til efteruddannelse, finder man i GR's undersøgelse 'fastholdelse af elever' højt på listen, og ingen kan undre sig over, at det er et område,

ledelserne interesserer sig levende for. Dette kan imidlertid samtidig illustrere, hvorfor et delsystem, der tager udgangspunkt i behovet for en langsigtet faglig videndeling mellem universiteter og ungdomsuddannelser, kunne være et værdifuldt supplement.

Som argument for at overveje en sådan struktur kan man desuden anføre, at overgangen til et markedsstyret system har udløst en betydelig prisstigning. Årsagen hertil er den enkle, at en stor del af arbejdet med kurser i regi af Pædagogisk Samarbejdsudvalg skete som gratisarbejde blandt interesserede lærere både på ungdomsuddannelsessiden og på universitetssiden. Det er værd at undersøge, om en nytænkning af dette område kunne genskabe de faglige netværk og den kursusaktivitet, som i disse år må frygtes at være truet.

For at belyse dette nærmere har arbejdsgruppen taget udgangspunkt i en undersøgelse af, hvilke tilbud på universiteterne, der på nuværende tidspunkt retter sig mod undervisere på det gymnasiale område.

4. Undersøgelse af eksisterende tilbud

Arbejdsgruppen om efteruddannelse af lærere på det gymnasiale område har taget udgangspunkt i et fælles brev, som i foråret 2010 er blevet sendt til dekaner og institutledere på de fem universiteter, der primært uddanner lærere til de gymnasiale uddannelser (Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Roskilde Universitet og Aalborg Universitet). Dette har resulteret i en oversigt over universiteternes efteruddannelses tilbud, der findes som bilag 2 til denne rapport.

Efteruddannelses tilbuddene deler sig overordnet i tre kategorier: Generelle kursusaktiviteter rettet mod lærere på de gymnasiale uddannelser, relevante masterforløb for samme målgruppe og tompladser på enkeltfag med relevans for den gymnasiale sektor.

I forhold til de generelle kursusaktiviteter har universiteterne en bred vifte af tilbud med relevans for gymnasial lærere. Der afholdes et varierende omfang af kurser samt årlige seminarer af 1-2 dages varighed for bestemte faggrupper, såkaldte gymnasiedage, der henvender sig til eksempelvis biologi- eller samfundsfaglærere.

Derudover udbyder universiteterne en række masteruddannelser og særligt tilrettelagte sidefagstilbud med relevans for lærere ved de gymnasiale uddannelser. I forhold til masterforløbene skal det nævnes, at flere af de tilbud, der fremgår af listen, udbydes som moduler, der kan tages enkeltvis og ikke nødvendigvis i umiddelbar forlængelse af hinanden. Tanken bag har været at gøre uddannelserne så fleksible og kompatible med et fuldtidsarbejde som muligt. Tilbagemeldingen fra universiteterne er, at der er en rimelig omend ikke overvældende efterspørgsel efter denne type.

Der er endvidere mulighed for at søge om optagelse på enkeltfag via tompladsordningen inden for stort set alle gymnasiale fagområder. Her ligger undervisningen dog i hovedreglen i

dagtimerne og kan derfor være lidt mere problematisk at følge, hvis man har et fuldtidsarbejde.

Overordnet kan det siges, at Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier (IFPR) på Syddansk Universitet (SDU) står for størstedelen af efteruddannelses tilbud rettet mod den gymnasiale sektor. Dette hænger sammen med, dels at SDU sammen med Aarhus Universitet (AU) er udbydere af pædagogikumuddannelser, dels at IFPR har haft et længerevarende samarbejde med Gymnasieskolerne Lærerforenings Efteruddannelse (GL-E), hvilket bl.a. har resulteret i, at mange af IFPR's kursusaktiviteter kan findes i GL-E's årlige kursus-katalog. Der er dog efterhånden kommet flere kurser fra andre universiteter med i kataloget, som på nuværende tidspunkt må siges at give det mest samlede overblik over efteruddannelses tilbud til lærere på de gymnasiale uddannelser.

Der er mange overvejelser i forhold til at indgå i et samarbejde med GL-E, og ikke alle universiteter har på nuværende tidspunkt udvist interesse i at få annonceret alle deres kurser i det samlede katalog. Eksempelvis har Aarhus Universitet (AU) sideløbende med annonceringen i GL-E en mere lokalt baseret strategi for regionen, hvor der tages udgangspunkt i et samarbejde med enkelte skoler om udvikling og afholdelse af skræddersyede kursusforløb.

Som det fremgår af listen, står universiteterne for en relativt stor mængde efteruddannelses tilbud til lærere ved de gymnasiale uddannelser. Der skal hertil lægges en række mindre formaliserede enkeltstående kurser, som typisk aftales bilateralt mellem fx en faglig forening og en underviser fra et universitet.

Det har ikke været arbejdsgruppens intention at lave en fuldstændig kortlægning, som kunne omfatte denne type aktiviteter, og det er også uvist, om det overhovedet ville kunne lade sig gøre. Det har alene været hen-

sigten at få et rimeligt indtryk af de tilbud, der findes i dag.

I forbindelse med indsamlingen af kursustilbud er der kommet mange nyttige og oplysende kommentarer fra flere af de adspurgte universitetsmedarbejdere. En gennemgående kommentar har været, at der har været nogen stilstand inden for området i forlængelse af de nævnte reformer på de gymnasiale uddannelsesinstitutioner, hvilket har medført en del frustration på universiteterne. Der er således flere, der nævner eksempler på etablering af efteruddannelsesaktiviteter, som tilsyneladende har været efterspurgt, men som alligevel har fået meget få tilmeldinger, og som i enkelte tilfælde af den grund ikke har kunnet gennemføres. Der er dog tegn på, at overskuddet på de gymnasiale uddannelsessteder til faglig efteruddannelse er ved at melde sig igen. Således kan tidligere nævnte IFPR spore en stigende interesse, som også ses af arbejdsgruppens forespørgsel blandt formændene for de faglige foreninger og GR's spørgeskemaundersøgelse, som de følgende to kapitler drejer sig om.

5. Undersøgelse af gymnasielæreres efteruddannelsesbehov via kontakt til faglige foreninger

For at få et indblik i behovet for efteruddannelsestilbud på universiteterne set ud fra gymnasielærernes synsvinkel har arbejdsgruppen udsendt følgende tre spørgsmål til formændene for de faglige foreninger i november/december 2010:

1. Hvilke efteruddannelsestilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?
2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?
3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

Spørgsmålene blev sendt til de 44 formænd for de faglige foreninger, hvoraf ca. 2/3 (29) har meldt tilbage. Undersøgelsen giver derfor et godt indblik i undervisernes behov, uden dog at være fuldstændigt dækkende.

Besvarelsene fra de faglige formænd viser, at der er behov for efteruddannelse på både fagligt og tværfagligt niveau. I forhold til det faglige niveau er der overordnet set tale om dels en generel faglig opdatering af de lidt ældre lærere og nogle mere inspirationsgivende kurser til et bredere udsnit af lærerstanden. Med hensyn til det tværfaglige niveau, så har studieretningsgymnasiet medført et øget behov for tværfagligt samarbejde, som det kan være svært for den enkelte lærer at omsætte til praksis. Også her ville inspirationsgivende efteruddannelsestilbud fra universiteternes side være relevante.

Der er generelt åbenhed over for samarbejde med universiteterne, men ønskerne til samarbejdets form er meget forskellige. Især synes størrelsen af foreningerne at have betydning i den forbindelse: De mindre foreninger har tilsyneladende generelt set begrænset kapacitet til at udvikle

efteruddannelsestilbud og virker derfor umiddelbart mere interesserede i universiteterne som udbydere af tilbud. Omvendt virker de større foreninger meget selvkørende og er ikke nødvendigvis interesserede i tilbud fra universiteternes side (dog er der typisk åbenhed over for samarbejde i form af at modtage indspil).

Endelig er der syv af de adspurgte formænd, der ikke finder det relevant eller muligt at besvare spørgsmålene. Begrundelserne herfor er fx manglende kapacitet til at varetage efteruddannelse, for få foreningsmedlemmer, tidsmangel, manglende relationer til det gymnasiefaglige område samt modvilje over for at behandle området uden for de faglige fora.

I forhold til sidstnævnte begrundelse er det relevant at nævne, at flere faktisk omtaler de faglige fora som en mulig kanal for kontakt og samarbejde med universiteterne.

Følgende foreninger har besvaret forespørgslen:

- Dansklærerforeningens erhvervsgymnasiale sektion
- Datalærerforening
- Datamatikerlærerforening
- Driftsøkonomisk Forening
- Engelsklærerforeningen for Gymnasiet og HF
- Foreningen af Danske Biologer
- Foreningen af Lærere i Samtidshistorie ved Handelsgymnasiet
- Foreningen af Lærere i Samfundsfag ved Handelsskolerne
- Foreningen af læsevejledere ved de gymnasiale og videregående uddannelser
- Fransklærerforeningens Handelsskolefraktion
- Geografilærerforeningen for Gymnasiet og HF
- Gymnasieskolernes Musiklærerforening
- Handelsskolernes Engelsklærerforening
- Handelsskolernes Forening af Studievejledere
- Handelsgymnasiernes Matematiklærerforening
- Handelsskolernes Tysklærerforening
- Historielærerforeningen for Gymnasiet og HF
- Japansklærerforeningen
- Kemilærerforeningen
- Matematiklærerforeningen
- Medielærerforeningen
- Psykologilærerforeningen
- Pædagogisk Samarbejdsudvalg
- Religionslærerforeningen for Gymnasieskolerne og HF
- Retoriklærerforeningen
- Spansklærerforeningen
- Spansklærerforeningens Handelsskolefraktion
- Studievejlederforeningen
- Tysklærerforeningen for gymnasiet og hf

Det har ikke været muligt at få fat i Italiensklærerforeningen, Skemalæggerforeningen og Foreningen af Lærere i Teknikfag. De øvrige adspurgte foreninger har valgt ikke at besvare forespørgslen.

Eksempler på kommentarer fra de faglige foreninger:

”Eksempelvis [mangler der] kurser og relevante foredragsholdere inden for ny teori, der ligger i grænselandet mellem handelsgymnasiet og universitetet/CBS.”
(Niels Laasholdt, Driftsøkonomisk Forening)

”... der er størst behov for særfaglige kurser, fordi de har været nedprioriteret i forbindelse med gymnasiereformen.”
(Lene Sørensen, Engelsklærerforeningen for Gymnasiet og HF)

”Vi bliver efterhånden oversvømmet med uddannelses tilbud.”
(Birgitte Ryelund, Foreningen af Lærere i Samtidshistorie ved Handelsgymnasiet)

”Da FLSH (Foreningen af Lærere i Samfundsfag ved Handelsskolerne) er en meget lille forening, kan vi ikke magte en rolle ud over at formidle og anbefale efteruddannelsesudbuddet til vore medlemmer.”
(Hanne Riisager, FLSH)

”Det er klart, at vi gerne vil have adgang til forskningsbaseret efteruddannelse på alle disse områder.”
(Margrethe Mørch, Foreningen af læsevejledere ved de gymnasiale uddannelser)

”Det, der kunne blive behov for, er gode tværfaglige emner og forsøg mellem fagene naturgeografi og fysik (...). Her er der oplagte samarbejds muligheder.”
(Birgit Sandermann Justesen, Geografilærerforeningen for Gymnasiet og HF)

”Underviseren med en del års erfaring har helt klart stort behov for efteruddannelses tilbud omkring netmedieret undervisning og andre nye undervisningsformer, men også relativt nyuddannede kan tænkes at have behov for kurser i it-pædagogiske metoder.”
(Alice G. Nielsen, Handelsskolernes Engelsklærerforening)

”Vi har jævnt hen brug for inspirationskurser med faglige aktuelle emner, af den type der dukker op i debatten. Uorganisk

kemi ville desuden være et oplagt emne, fordi det meget let kommer til at stå i skyggen af bl.a. organisk kemi.”
(Ole Vesterlund Nielsen, Kemilærerforeningen)

”Vi vil gerne fortsat lave kurser til medlemmerne, hvor der er fokus på nyere trends i forskning (...), men spørgsmålet er, om vi som en lille faglig forening på sigt har mulighed for at lægge så meget arbejde i dette. Samarbejde med universiteterne er måske en mulighed.”
(Jette Hannibal, Psykologilærerforeningen)

Besvarelsene fra de faglige formænd anbefales videregivet til et fremtidigt kontaktudvalg på området som inspiration til udviklingen af efteruddannelses tilbud på universiteterne med relevans for gymnasielærere. En samlet oversigt over disse findes som bilag 3 til denne rapport.

6. Undersøgelse af gymnasielæreres efteruddannelsesbehov ved GR

Gymnasieskolernes Rektorforening (GR) har ved flere lejligheder været repræsenteret ved arbejdsgruppens møder, da det hurtigt stod klart, at universiteterne har behov for en udmelding fra institutionslederne, om hvorvidt der er brug for flere efteruddannelses tilbud fra universiteterne og i så fald, hvilke typer af kurser og inden for hvilke fagområder ledelserne finder det relevant at øge mængden af tilbud.

Disse møder resulterede i, at GR iværksatte en større spørgeskemaundersøgelse blandt deres medlemmer i august 2010.

Da der også var udpræget interesse for, hvordan erhvervsskolerne for-

holdt sig til emnet, blev skemaet ved samme lejlighed sendt til Danske Erhvervsskoler – Lederne, som repræsenterer hhx og htx-uddannelserne. GR og DE-L har sammen med arbejdsgruppen efterfølgende drøftet og analyseret undersøgelsens resultater.

Generelt er skolerne meget positivt stemt over for flere efteruddannelses tilbud fra universiteterne. Spørgeskemaer og besvarelsene fra henholdsvis gymnasie- og erhvervsskoler findes vedlagt denne rapport som bilag 4 og 5. Derudover findes et opsamlende notat fra GR som bilag 6.

Det er væsentligt at påpege, at undersøgelsen var rettet mod skolernes ledelser, og at ikke alle har svaret.

De almene gymnasier har således en svarprocent på 43, og blandt erhvervsskolerne har 33 % valgt at svare på det udsendte spørgeskema. Der må derfor tages visse forbehold i forbindelse med en dybere analyse af tallene. GR vurderer dog, at resultaterne overordnet set er repræsentative, da efteruddannelsesaktiviteterne i vid udstrækning er temmelig standardiserede på skolerne, så undersøgelsen giver et udmærket overblik over ledelsernes vurdering af efteruddannelsesbehovet på skolerne.

6.1. Økonomien bag skolernes efteruddannelsesaktivitet

Som nævnt bliver langt størstedelen af midler til efteruddannelse nu kanaliseret direkte til skolerne, og institutionerne har forholdsvis frie rammer til at fordele pengene efter behov. Der er stadig nogle relativt beskedne midler afsat fra UVM til udvikling af efteruddannelsesaktivitet, ligesom ministeriet giver tilskud til nogle særlige kurser udbudt i samarbejde med GL-E, som der findes en oversigt over på UVM's Kompetenceportal.

I 2010 forventes det, ifølge undersøgelsen, at skolerne inden for det almen-gymnasiale område gennemsnitligt kommer til at bruge 383.000 kr. i direkte udgift på lærernes efteruddannelse. Dette er dog et skøn, og man må tage højde for de relativt store forskelle skolerne imellem, som fremgår af bilaget. Til beløbet skal også lægges

timetildeling, som dels er en stor udgift for skolerne, dels er en væsentlig logistisk barriere for efteruddannelsesaktivitet, da lærerne kun har et begrænset antal timer til rådighed til efteruddannelsesaktiviteter.

For erhvervsskolerne er den forventede direkte udgift noget lavere og ligger på omtrent 278.000 i gennemsnit pr. skole i 2010. Igen skal der tages forbehold for store forskelle skolerne imellem, og for at tallet er et skøn baseret på de indkomne besvarelser.

I alt er der 146 skoler, der udbyder stx og hf i Danmark, så et skøn over de samlede udgifter, der forventes afholdt til efteruddannelsesaktiviteter inden for denne kategori ligger i omegnen af 56 mio. kr. for 2010. Tilsvarende er der 98 skoler, der udbyder

hhx- og htx-uddannelser, hvilket giver et anslået samlet efteruddannelsesbudget på ca. 27 mio. kr. for samme år.

Med hensyn til lærernes tidsforbrug på efteruddannelse, så svarer de almengymnasiale institutioner, at 23 % bruger 11-20 timer pr. lærer om året, 54 % bruger 21-40 timer pr. lærer om året og 13 % bruger 41-60 timer.

På de gymnasiale uddannelser svarer 75 %, at de har en særskilt strategi for lærernes efteruddannelse, hvor tallet på erhvervsgymnasierne er 56 %.

6.2 Former for efteruddannelse

Idet timetildeling er en stor udfordring i forhold til at efteruddanne lærere på de gymnasiale uddannelser, så har det stor betydning for skolerne, i hvilken form et kursus udbydes, og om det fx kan udbydes som et skolebaseret kursus.

En anden interessant mulighed er i den forbindelse e-baserede kurser, som ifølge undersøgelsen har en vis interesse blandt rektorerne, da over 60 % fra begge ledelsesforeninger anser denne kursusform for relevant.

Dog er der risiko for, at lærerne mister noget af den væsentlige erfaringsudveksling og netværksdannelse på tværs af institutioner, som opnås ved et mere traditionelt kursus, der udbydes på et universitet.

De almene gymnasier og erhvervsgymnasierne efterspørger først og fremmest kurser afholdt af skolen (96 %), de faglige foreninger (96 %) og universiteter/forskningsinstitutioner (92 %).

De mest relevante typer blandt universiteternes efteruddannelsesstilbud er ifølge undersøgelsen dels rekvirerede efteruddannelsesforløb, som 98 % finder relevante eller meget relevante, og kortere afgrænsede forløb, som 96 % finder relevante eller meget relevante.

Længerevarende kursusforløb såsom master- og diplomuddannelser forekommer umiddelbart ikke helt så efterspurgte, da kun ca. halvdelen anser disse for enten relevante eller

meget relevante, hvilket understøtter arbejdsgruppens generelle indtryk. Dog skal det bemærkes, at enkelte universiteter har relativt stor succes med at udbyde masterforløb.

6.3 Indhold af efteruddannelsesstilbud

Med hensyn til indholdet af efteruddannelsesstilbud er skolerne blevet spurgt om, hvad de anser for vigtigst inden for tværfaglige emner og fag.

Med hensyn til førstnævnte efterspørger skolerne ifølge undersøgelsen efteruddannelse inden for (i prioriteret rækkefølge):

- Fastholdelse af elever
- Pædagogisk didaktisk udvikling
- Skriftlighed
- Faglig opdatering
- E-læring/virtuel undervisning
- Lærerrollen

Behovet for efteruddannelse inden for faggrupper er lidt forskelligt for de almene gymnasier og erhvervsskolerne. Inden for de almene gymnasier

efterspørges der primært efteruddannelse inden for (i prioriteret rækkefølge):

- Bioteknologi
- Matematik
- Samfundsfag

For de erhvervsrettede gymnasier efterspørges der primært efteruddannelse inden for (i prioriteret rækkefølge):

- Afsætning
- Matematik
- Kemi

I forbindelse med efteruddannelsesbehov inden for specifikke fag skal det nævnes, at GR's undersøgelse fra foråret 2010 påpeger en massiv

fremtidig lærermangel inden for især de naturvidenskabelige fag, se www.rektorforeningen.dk for nærmere information.

7. Fremtidigt samarbejde

Rapporten fra 2005, som der er blevet henvist til tidligere, skitserede en samarbejdsmodel, der var baseret på dekansamarbejder inden for de tre hovedområder humaniora, naturvidenskab og samfundsvidenskab kombineret med tre landsudvalg, som skulle stå for kontakten til de faglige foreninger og fora. Som bindeled mellem dem var der et formandsudvalg, der havde til opgave at koordinere den samlede efteruddannelsesindsats.

Denne model har dog vist sig ikke at fungere i praksis. Der har været nogen aktivitet i de første år, men siden da er arbejdet sat i bero. Om dette skyldes den tidligere nævnte reformstøj på skolerne eller andre ting, er svært at sige, men det er arbejdsgruppens vurdering, at der er behov for en enklere struktur for et fremtidigt samarbejde mellem universiteter og de gymnasiale uddannelsesinstitutioner.

En mulighed er, at man i regi af GR og DE-L etablerer et kontaktudvalg, der mødes 1-2 gange årligt. Dermed kommer ansvars for en løbende dialog ud i aftagerleddet, hvilket må formodes at give et bedre incitament for at etablere og vedligeholde kontakten til universiteterne. En mulighed er i den forbindelse, at der løbende udarbejdes undersøgelser af skolernes efteruddannelsesbehov i lighed med den, der er blevet udarbejdet i år.

Man kan også forestille sig en gentagelse af forespørgslen blandt de faglige foreninger, der har meldt positivt tilbage i forhold til arbejdsgruppens spørgsmål, som ville sikre, at der bliver samlet op i forhold til udækkede behov for efteruddannelse. Et første oplæg til diskussion for et sådant kontaktudvalg kunne være de tilbagemeldinger, som arbejdsgruppen har fået fra de faglige foreninger.

For at understøtte en fremtidig dialog om emnet har arbejdsgruppen udarbejdet en liste over kontaktpersoner på universiteterne med indsigt i universiteternes efteruddannelsesstilbud til undervisere i den gymnasiale sektor, som findes som bilag 7 til denne rapport.

8. Afslutning

Universiteterne står også i disse år for en relativt stor mængde efteruddannelsesaktiviteter rettet mod lærere på de gymnasiale uddannelser. Det er dog arbejdsgruppens opfattelse, at man godt kan satse mere på denne type efteruddannelse, da der især inden for nogle fagområder er et betragteligt udækket behov for forskningsbaseret efteruddannelse.

En enkel måde at sikre dialogen mellem universiteterne og både ledelses- og medarbejderniveauet på de gymnasiale uddannelser er ved at etablere et kontaktudvalg, som på årlige eller halvårslige møder diskuterer udbuddet og behovet for efteruddannelsesaktiviteter på universiteterne. Hensigten er ikke i udgangspunktet at ville koordinere efteruddannelsesaktiviteter overordnet mellem universiteterne, men snarere at skabe en struktur, der sikrer videndeling på området.

En anden ting, som universiteterne kan tage op til overvejelse i forlængelse af nærværende rapport, er, hvilke former for efteruddannelse man tilbyder. I forhold til GR's undersøgelse er noget af det mest efterspurgte blandt ledere og rektorer på de gymnasiale uddannelser korte, afgrænsede forløb,

som formentlig er noget nemmere at tilpasse den overordnede timeplanlægning. Derudover er der også en vis interesse for e-baserede kurser, som jo er endnu mere fleksible for både skole og lærer.

Et tredje punkt, som bør overvejes, er behovet for efteruddannelses tilbud til de mindre fagområder. Umiddelbart peger forespørgslen blandt de faglige foreninger på, at der kan være et særligt udækket behov for efteruddannelses tilbud for disse faggrupper, da de lidt mindre, faglige foreninger i sagens natur har færre ressourcer til at etablere kurser på egen hånd.

Dette skal dog ikke ske på bekostning af de større, særligt naturvidenskabelige fag, hvor tidligere undersøgelser har vist, at der både nu og fremover er et markant behov for efteruddannelse som følge af lærermangel.

Derudover ses også et behov for flere tværfaglige efteruddannelsesaktiviteter, som understøtter studieretningsgymnasiets undervisningsformer. Flere af de faglige foreninger påpeger dette som en oplagt mulighed for universiteterne, som kan tages op til overvejelse.

Der er som nævnt mange forskellige interesser i spil inden for dette felt, og universiteternes er heller ikke entydige. Grundlæggende er der naturligvis for alle universiteterne en interesse i at holde lærerne opdateret på den seneste forskning, da det oftest er på ungdomsuddannelserne, at de kommende studerende fatter interesse for et givent fag, som de så muligvis vælger at læse på universitetet.

På den rekrutteringsmæssige side kan man derudover pege på, at en lokal strategi for området kan være givtig i og med, at øget opmærksomhed fra lærernes side i forhold til universiteterne kan have en afsmittende effekt i forhold til de kommende studerende.

Som en sidste ting skal det nævnes, at der er lagt relativt mange penge ud til de enkelte gymnasiale uddannelsesinstitutioner til brug for efteruddannelse af lærere, og at lederne generelt er meget positivt stemt over for forskningsbaserede efteruddannelses tilbud. Der er således gode forudsætninger for, at efteruddannelsesaktiviteter vil kunne betale sig, særligt hvis man sikrer en løbende dialog omkring de konkrete behov på de gymnasiale uddannelsesinstitutioner.

Kommissorium for Danske Universiteters ad hoc-arbejdsgruppe om efteruddannelse af gymnasielærere

Arbejdsgruppen om efteruddannelse af gymnasielærere har til formål at synliggøre det eksisterende udbud af kurser og andre efteruddannelses tilbud til gymnasielærere med henblik på at afdække, om der på nogle fagområder er behov for en styrket indsats fra universiteternes side. Arbejdsgruppen skal blandt andet:

- Udarbejde en samlet status over de tilbud om foredrag, kurser og anden efteruddannelsesaktivitet, der retter sig direkte mod lærere, der varetager undervisning i bestemte gymnasiefag, uanset om de udbydes fra universiteter eller fra andre aktører.
- Søge at skabe overblik over universiteternes udbud af efteruddannelse til gymnasielærerguppen med henblik på blandt andet at afklare, om der på visse faglige og/eller geografiske områder er behov for at øge eller koordinere det eksisterende udbud.
- Tage kontakt til relevante organisationer og fora for at drøfte ønsker og krav til et evt. styrket udbud af efter- og videreuddannelse til gymnasielærere, herunder forslag til en ramme for udbud og efterspørgsel på området.
- I dialog med Gymnasieskolernes Rektorforening overveje forslag til evt. fremtidige efteruddannelsesinitiativer og drøfte mulighederne for at få sådanne aktiviteter finansieret.

Arbejdsgruppen refererer til Rektorkollegiet og har rektor Ib Poulsen, RUC, som formand.

Alle universiteter indbydes til at deltage med ét medlem i arbejdsgruppen, der har deadline for sit arbejde i december 2010.

Arbejdsgruppen sekretariatsbetjenes af Danske Universiteters sekretariat.

Rektorkollegiet, januar 2010

Medlemmer af arbejdsgruppen

Rektor Ib Poulsen (formand)
Peter Harder
Jens Dolin (suppleant)
Dorte Ågård
Annette Kjærgaard
Inger Askehave
Kasper Østerbye

Roskilde Universitet
Københavns Universitet
Københavns Universitet
Aarhus Universitet
Syddansk Universitet
Aalborg Universitet
IT-Universitetet

Efteruddannelsesstilbud på universiteterne rettet mod lærere ved de gymnasiale uddannelser

Arbejdsgruppen om efteruddannelse af lærere på de gymnasiale uddannelser har i løbet af foråret 2010 indsamlet oplysninger om, hvilke efteruddannelsesaktiviteter universiteterne har i forhold til ovennævnte målgruppe. Følgende er et resultat af dette arbejde. Det er væsentligt at pointere, at det ikke har været hensigten at lave en fuldstændig kortlægning over området, men snarere at skabe et godt indtryk af, hvilke aktiviteter universiteterne har på nuværende tidspunkt.

Efteruddannelse rettet mod lærere ved de gymnasiale uddannelser

Ud over deciderede kursusforløb afholder universiteterne løbende et antal engangsbegivenheder henvendt til lærere ved de gymnasiale uddannelser under forskellige overskrifter (f.eks. 'inspirationsdag'), hvor fagfolk går sammen om at belyse et tema.

Københavns Universitet

- Institut for Statskundskab: Kursus for gymnasielærere i samfundsfag. Samarbejde med Foreningen af Lærere i Samfundsfag (FALS).
- Økonomisk Institut: Faglig dag.
- Historie: Efteruddannelseskursus for gymnasielærere.
- Institut for Plantebiologi og Bioteknologi:
  - Længere kursusrække for gymnasielærere, der skal undervise i Bioteknologi A. Det er hensigten, at kurset skal afholdes fire gange årligt.
  - Tjek på Biotek.
- Institut for Fødevarer videnskab: Kursus om fødevarerområdet.
- Institut for Idræt:
  - Dans med unge.
  - Spring i gymnasiet.
  - Anvendelse af testning i træningen.
  - Friluftsvjelelederuddannelsen.
  - Pædagogisk diplomuddannelse i idræt.
- Institut for Jordbrug og Økologi: Instituttet har gymnasieundervisningsforløb om planteernæring og global fødevarerikkerhed: Hvad spiser planterne – i økologisk og konventionelt landbrug.
- Institut for Plantebiologi og Bioteknologi:
  - Forskere fra Instituttet holder foredrag på gymnasier.
  - Projekt om Ikkafjord og mikroorganismer henvendt til undervisning i biologi og kemi.
  - Ad hoc-projekt med Det Åbne Gymnasium om klimaforandringer og fødevarerproduktion.
  - Overvejer at oprette en efteruddannelsesdag for gymnasielærere i forbindelse med den årlige plantekongres i januar i Herning.
- Fakulteterne SCIENCE, LIFE og FARMA: Gymnasielærer dag. Samarbejde mellem de tre fakulteter, organiseret af Institut for Naturfagenes Didaktik.
- Fakulteterne SCIENCE, LIFE og FARMA udbyder i fællesskab efteruddannelseskurser i bioteknologi for gymnasielærere.
- Fakulteterne SCIENCE og Humaniora: Samarbejde om brobygning mellem fakulteterne og en række gymnasier i Hovedstadsregionen.
- Niels Bohr Instituttet: Temadag for gymnasie- og folkeskolelærere.
- Institut for Matematiske Fag: Overvejer at udbyde en masteruddannelse til gymnasielærere i matematik.
- Teologisk fakultet: inspirationsdage for gymnasielærere med skiftende emner såsom Grundtvig og Hellig krig.

Aarhus Universitet

- Filosofi:
  - God metode – Projektorienteret videnskabsteori og forskningsmetodik, enkeltfag fra bacheloruddannelse.
  - Videnskabsfilosofi, enkeltfag fra bacheloruddannelse.
- Idéhistorie:
  - Den moderne politiks rødder, del af bacheloruddannelse.
  - Tankens hændelse, del af kandidatuddannelse.

BILAG 2

- Historie:
  - Verdens-/Danmarkshistorie 1, del af sidefag, sammenlæses med ordinære studerende.
  - Verdens-/Danmarkshistorie 2, del af sidefag, sammenlæses med ordinære studerende.
  - Historieteori, del af sidefag.
  - Bredt emne (Historisk Emne, S1), del af sidefag.
  - Valgfrit samfundsvidenskabeligt emne, del af sidefag.
- Vidensdeling og organisatorisk læring, enkeltfag fra kandidatuddannelse.
- Dramaturgi:
  - Theatre laboratory studies, enkeltfag fra kandidatuddannelse, evt. som tomplads, summer school.
  - Lederens retorik, enkeltfag fra kandidatuddannelse.
- Æstetik og kultur: Design og ledelse af kreative processer, enkeltfag fra kandidatuddannelse.
- Musik: Musikalsk produktion, enkeltfag fra bachelortilvalg.
- Italiensk: Min aften i paradiset: en rejse gennem italiensk film i det nye millennium, del af bacheloruddannelse.
- Nordisk:
  - Litteraturhistorisk periode, del af bacheloruddannelse eller kandidattilvalg.
  - Morfologi og syntaks, del af bacheloruddannelse eller bachelortilvalg.
  - Sproglig tekstanalyse, del af bacheloruddannelse eller bachelortilvalg.
  - Litterære problemstillinger, del af bacheloruddannelse eller kandidattilvalg.
  - Foredrag om f.eks. tendenser i ny dansk litteratur, genrer, skriftlighed, globale medier mm. Nogle gange afholdt flere gange på forskellige gymnasier.
- Kemipakke, samlet forløb (del af tilvalg i kemi).
- Kemi: Enkeltfag under kemipakken (enkeltfag under tilvalg/sidefag):
  - Indledende miljøkemi.
  - Kemiske undervisningsforsøg.
  - Uorganisk kemi.
  - Kemisk binding og spektroskopi.
  - Anvendt spektroskopi.
- Matematikpakke, samlet forløb (del af tilvalg i matematik).
- Matematik: Enkeltfag under matematikpakken (enkeltfag under tilvalg/sidefag):
  - Perspektiver i matematik.
  - Introduktion til matematisk analyse.
  - Matematisk analyse 1.
  - Matematisk analyse 2.
  - Lineær algebra.
  - Differentialligninger.
  - Algebra.
  - Matematikken i 1600-tallet.
  - Geometri.
  - Aspekter af matematikkens historie.
- Arabisk: Islam og modernitet: Seneste forskning, enkeltfag fra bacheloruddannelse.
- Religionsvidenskab:
  - Japansk religion: enkeltfag fra bacheloruddannelse.
  - Kinesisk religion: enkeltfag fra bacheloruddannelse.
  - Kristendom fra oldkirke til spagettigudstjeneste: Seneste forskning i kristendommens historie, del af bacheloruddannelse.
  - Studium Generale, enkeltfag fra bacheloruddannelse.
  - Fra Bhagavad Ghita til integration i Vesten – seneste forskning i indiske religioner, enkeltfag fra bacheloruddannelse.
- Teologi:
  - Studium Generale, enkeltfag fra bacheloruddannelse.
  - Etik og Religionsfilosofi 2, enkeltfag fra bacheloruddannelse.
- Samfundsvidenskab: Bestil en forsker (forskerforedrag til gymnasieskolerne).
- Projekt på tværs af fakulteter: De senmoderne unge i gymnasiet og hf. Højskole-projekt, dvs. for alle lærere på en skole. Udviklet i samarbejde med Viby og Ikast-Brande gymnasier. Projektet indledes med en fællesdag for alle skolens lærere, herefter følger otte fagdidaktiske kurser
- Formidlingsdage.
- DPU: Efteruddannelseskurser i samarbejde med GL-E (Gymnasieskolernes Lærerforenings Efteruddannelse).

Syddansk Universitet

- Institut for Biokemi og Molekylær Biologi: Den Gode, den Onde og den Grusomme – bakterier i og omkring os. Samar-

bejde med DASG til gymnasielærere, der skal undervise i Bioteknologi A.

- Institut for Kemi-, Bio- og Miljøteknologi: Efteruddannelse for gymnasielærere i Biotek. Samarbejde med DASG, KBM, Det Tekniske Fakultet og SDU.
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier og Institut for Sprog og Kommunikation:
  - Opgaven i fokus. Rettet mod dansklærere i gymnasiet.
  - Mellem medier og blandede genrer. Rettet mod dansklærere i gymnasiet.
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier og Center for journalistik:
  - Skriv journalistisk.
  - Journalistiske hovedgenrer – den journalistiske nyhed.
  - TV-mediet set indefra.
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier og Institut for Statskundskab:
  - Moderne partier: Organisation og politisk kommunikation.
  - Velfærdsstaten i et nyt perspektiv.
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier og Institut for Litteratur, Kultur og Medier: Moderne positioner i dansk litterær kultur efter 1940.
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier, Institut for Statskundskab og Institut for Miljø og Erhvervsøkonomi: Fordelingshensyn og effektivitet i skattepolitikken.
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier, Institut for Statskundskab og Institut for Litteratur, Kultur og Medier: Alt hvad du vil vide om velfærdsstaten.
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier og SDUB, SDU : AT: Inspiration og informationssøgningsdag.
- Ny skriftlighed i de gymnasiale uddannelser: Ellen Krogh fra Syddansk Universitet og Frans Gregersen fra Københavns Universitet er projektledere på et 5-dages kursus i 'ny skriftlighed' rettet mod undervisere og ledere ved alle gymnasiale uddannelser.
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier i samarbejde med CFU, University College Lillebælt, todageskonference: Gymnasiedage (årligt tilbagevendende).
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier i samarbejde med Institut for Statskundskab og Institut for Litteratur, Kultur og Medier: Konference om Velfærdsstaten.
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier i samarbejde med Religionsforeningen: Religion i virkeligheden: Sociologiske metoder i Religionsvidenskaben.
- Lån en forsker: En forsker holder foredrag på et gymnasium.
- Skoleudviklingsprojekter
  - Kompetenceudviklingsprojekt for Horsens Gymnasium.
  - Kompetenceudviklingsprojekt for erhvervsskolerne på Bornholm: Fagligt samspil.
  - Teamkurser for VUC.
- Inspirationsdage og konferencer:
  - Gymnasiedage.dk.
  - Naturvidenskabelig-Science dag: Naturvidenskaben – fra forskning til debat og beslutningstagen.
  - Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier og Institut for Litteratur, Kultur og Medier: Moderne positioner.
  - Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier og Institut for Statskundskab: Alt hvad du vil vide om velfærdsstaten.
  - Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier i samarbejde med Syddansk Universitetsbibliotek: AT-dag.
- Fagdidaktiske kurser for erfarne gymnasielærere (under udvikling – udbydes pr. 1.5.2011).
  - For stx- og hf- lærere i følgende fag: Naturvidenskabelige fag, matematik, kreative fag, dansk, engelsk, tysk, spansk og fransk, historie samt samfundsfag og psykologi.
  - For hhx- og htx-lærere i følgende fag: Naturvidenskabelige fag, samfundsøkonomiske fag, matematik, dansk, engelsk, tysk, spansk og fransk, teknisk/teknologisk faggruppe samt it-fagene.
- Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier: Kurser i almen pædagogik og didaktik. Nedenstående kurser er alle 1-, 2-, eller 3-dages kurser. Kurserne annonceres på IFPR's egen hjemmeside samt i GL-E's efteruddannelseskatalog, og alle kurserne rekvireres også som skolebaserede kurser:
  - Kurser i almen pædagogik og didaktik – forskerne på IFPR:
    - Anvendelsesorientering i hf.
    - Anvendelse af portfolio i undervisningen.
    - Læreren som vejleder.
    - Bedømmelse, begrundelse og formidling af dine elevers standpunkt.
    - Elevaktivitet og solotaksonomi.
    - Overvind elevernes sproglige barrierer.
    - Coaching af elever i forbindelse med større opgaver.
    - Elevaktiverende arbejdsformer.
    - Elevsamtalen.
    - Lektier, arbejdsformer og lærebøger.

- Ny skriftlighed i praksis i hhx og htx.
- Ny skriftlighed på stx – et kursus for lærere på tværs af fag.
- Evaluering af undervisning og af elevernes kompetenceudvikling.
- Multikulturalitet og medborgerskab.
- Det transnationale klasseværelse.
- Tutorfunktionen på hf.
- Studieområdet del 2, htx – med særlig fokus på den afsluttende portfolioprøve.
- Studieretninger og fagligt samspil i stx – en udfordring til lærere og elever.
- Mellemøsten i tværfagligt perspektiv.
- Virtuel undervisning.
- Kanon på tværs.
- It i undervisningen – pædagogiske og fagdidaktiske perspektiver.
- Virtuel pædagogisk praksis.
- Mobilen i undervisningen.
- Kurser der retter sig imod udvikling af skolernes ledelse, samarbejde, organisation
  - Inspektor og pædagogisk ledelse.
  - Pædagogisk ledelse og studieretningen.
  - Lederkursus om budget, regnskab og økonomistyring for nybegyndere.
- Pædagogikumrelaterede kurser
  - Vejledning af kandidater.
  - Særlige vejledningsopgaver og supervision.
  - Vejledning og supervision.
  - Kursus for kursusledere.
  - Kursus for kursusledere modul 1 og 2.
  - Vejledning i forhold til kandidatens kompetencer i fagligt samspil.
  - Vejledning i forhold til teoretisk pædagogikums workshops.
  - Vejledning i forhold til kandidatens kompetencer i fagligt samspil.
  - Kandidaten som vejleder for eleverne.
  - Teori og praksis i klasserummet.

Roskilde Universitet

- Institut for Samfund og Globalisering: Efteruddannelsesdag for gymnasielærere i samfundsfag.
- Institut for Kultur og Identitet: Forskellige foredrag og seminarer på f.eks. Dansk, Kultur- og sprogødestudier og Engelsk.
- Institut for Natur, Systemer og Modeller: Projektarbejde i matematisk modellering – udvikling af egen praksis.
- Dansk: Efteruddannelseskursus i medier. Div. kurser om litteratur, modernisme, kulturkanon mm. Regionalt samarbejde med sjællandske gymnasielærere i dansk.

Aalborg Universitet

- Evaluering af læreprocesser.
- Evaluering og kvalitetsudvikling.
- Matematik, naturvidenskab og teknologi i videnssamfundet.
- Læring i praksis, projektmodul.
- Læring og coaching i interpersonel kontekst.
- Læringsteori, videnskabsteori og metode I.
- IKT og didaktisk design.
- IKT og interaktionsdesign.
- IKT og læring i organisationer.
- IKT-baserede læreprocesser.
- IKT som drivkraft i inklusionsprocesser og specialundervisning.
- IKT-støttet voksenlæring.
- Spansk enkeltfag.
- Tysk grammatik og sprogbeskrivelse I, II og III.
- Tysk lingvistik.
- Tysk skriftlig sprogproduktion I og III.
- Udvikling og brug af digitale læremidler.
- Diskret matematik.
- Algebra 1.
- Analyse 1.
- Analyse 2.

- Linearitet og differentiabilityt.
- Sandsynlighedsregning.
- Skolebaseret Efteruddannelse: 3-timers kurser, afholdes på gymnasier. Kurserne beskæftiger sig med aspekter inden for følgende fag:
  - Humaniora: Spansk, Psykologi, Sprog og Kommunikation, Dansk, Filosofi, Medier, Dansk og Engelsk.
  - Naturvidenskab: Matematik, Biologi, Kemi og Geografi.
  - Samfundsvidenskab: Historie.
  - Tværfakultært: Diverse tværfaglige kurser.

Relevante masteruddannelser for lærere ved de gymnasiale uddannelser

Københavns Universitet

- Institut for Engelsk, Germansk og Romansk: Master i fremmedsprogspædagogik (samarbejde med Handelshøjskolen og DPU).
- Institut for Idræt: Master i idræt og velfærd og fleksibel master i friluftsliv.

Aarhus Universitet

- Master i retorik og formidling (MARC).
- Master i dansk som andetsprog.
- Master i drama- og teaterpædagogik.
- Master i ledelse af uddannelsesinstitutioner.
- Master i vejledning.
- Master i voksenuddannelse.
- Master i it.
- Master som fleksibelt forløb (personligt tilrettelagt).

Syddansk Universitet

- Master i børne- og ungdomskultur, æstetiske læreprocesser og multimedier.
- Master i evaluering.
- Master i fitness og træning.
- Master i globalisering og integration.
- Master i gymnasiepædagogik.
- Master i international virksomhedskommunikation.
- Master i it.
- Master i journalistik.
- Master i kvalitet og ledelse i social- og sundhedssektoren.
- Master i naturfagsundervisning.
- Master i projektledelse.
- Master i sprogtilegnelse.
- Master of Public Management.
- Masteruddannelsen Deutschland heute.
- Master of Business Administration (MBA).

Roskilde Universitet

- Master i IKT og læring.
- Master i Voksenuddannelse.

Aalborg Universitet

- Master i IKT og læring.
- Master i Læreprocesser.
- Master i it.
- Master i Bioteknologi.
- Flexibel master.

Særligt tilrettelagte sidefagstilbud

Københavns Universitet

- Psykologi.
- Samfundsfag.

Aarhus Universitet

- Historie.
- Kemi.
- Matematik.

Syddansk Universitet

- Fransk sprog og kultur.
- Latin.

Roskilde Universitet

- Filosofi: Suppleringskursus for gymnasielærere der mangler 30 ECTS for at have undervisningskompetence i Filosofi.
- Matematik Åben: Sidefagssupplerung i Matematik, herunder bl.a. kurset Problemorienteret Projektarbejde.

Aalborg Universitet

- Engelsk.
- Tysk.
- Spansk.
- Filosofi.
- Psykologi.

Tompladser på enkeltfag i dagtimerne

Københavns Universitet

- På Det Biovidenskabelige Fakultet: Muligvis ledige pladser på både bachelor- og kandidatuddannelserne.
- På Det Humanistiske Fakultet: Muligvis ledige pladser på kurser på bachelor-, tilvalgs- og kandidatuddannelserne.
- På Det Naturvidenskabelige Fakultet: Muligvis ledige pladser på både bachelor- og kandidatuddannelserne.
- På Det Samfundsvidenskabelige Fakultet: Muligvis ledige pladser på discipliner inden for fagene økonomi, statskundskab, sociologi og antropologi.

Aarhus Universitet

- Der er mulighed for at søge om ledige pladser på undervisningshold for heltidsstuderende på alle fag (undtagen medicin og odontologi).

Syddansk Universitet

- Der er mulighed for at søge om ledige pladser på alle fag.

Roskilde Universitet

- Der er mulighed for at søge om ledige pladser på stort set alle fag.

Aalborg Universitet

- Biologi.
- Dansk.
- Engelsk.
- Fysik.
- Geografi.
- Historie.
- Idræt.
- Kemi.
- Matematik og statistik.
- Musik.
- Psykologi.
- Samfundsfag.
- Spansk.
- Tysk.
- Lærings- og forandringsprocesser.

Besvarelser fra gymnasieskolernes faglige foreninger vedrørende efteruddannelsesstilbud

Dansklærerforeningens erhvervsgymnasiale sektion ved Lise Fuur Andersen

1. Hvilke efteruddannelsesstilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?
Jeg kunne forestille mig, at der kunne være et behov for tværfaglige kurser i sammenhænge, hvor dansk kan indgå relevant inden for hhx-fagrækken.

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?
I Dansklærerforeningen laver vi egne kurser inden for og på tværs af de gymnasiale sektioner, hvor vi søger at dække medlemmernes behov for at blive opdateret og inspireret til fokusområderne og kravene i hhx-bekendtgørelsen.

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?
Jeg er ikke helt sikker på, om jeg forstår spørgsmålet, men hvis der spørges til, om der er et behov for efteruddannelse, så fornemmer jeg ja. Vi har selv i samarbejde med Historieforeningen lavet tværfagligt kursus, som var velbesøgt. Vi har ikke lige nu noget tværfagligt på bedding. Man kunne godt forestille sig, at der er et hhx-behov for kurser på tværs af de humanistiske og samfundsvidenskabelige fag, men også for et samarbejde med de merkantile kernefag i hhx-fagrækken.

Datalærerforeningen ved Jacob Stenløkke Bendtsen

1. Hvilke efteruddannelsesstilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?
Med et nyt fag i støbeskeen – Informationsteknologi C & B – er der et meget stort behov for efteruddannelse. Faget har en bredere it-faglig profil end datalogi, så der er brug for kurser i de nye kernestofpunkter, der kun sjældent er blevet berørt i datalogifaget:

It-systemers betydning for og påvirkning af menneskelig aktivitet

It-systemers arkitektur

Repræsentation og manipulation af data

Modellering og strukturering af data, processer og systemer

Interaktionsdesign

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?
Det kan såvel være igangsættende som sparringspartner i forhold til behov, didaktiske og indholdsmæssige spørgsmål. Datalærerforeningen vil også meget gerne hoste evt. materiale, så det også er tilgængeligt på længere sigt.

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?
I forhold til Almen Studieforbereelse på STX ville en udvikling af tværfaglige materialer være oplagt. Det kunne eks. være Simulering (it-fys/bio/kem/mat); DNA-registrer (it-bio-samf); Overvågning (it-samf-mat); Digitalisering (it-fys/bio/kem-mus/med...) – gerne i forhold til konkrete cases!

Datamatikerlærerforeningen ved Susanne Ruge

Jeg er formand for Datamatikerlærerforeningen, hvor medlemmerne underviser på videregående niveau – altså EFTER gymnasiale uddannelser. Derfor har du ikke hørt fra mig.

Driftsøkonomisk Forening ved Niels Laasholdt

1. Hvilke efteruddannelsesstilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?
Generelt opdateringer af faglig viden i forbindelse med, at der løbende kommer ændringer i bekendtgørelserne.
Afsætning: Kurser om eksempelvis: Ny teori inden for købsadfærd, kommunikation, segmentering, teori om detailkæders internationalisering.
Virksomhedsøkonomi: Inddragelse af matematik i virksomhedsøkonomi, logistik og supply chain

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?
Hovedudbyder

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?
Erhvervs-case er det fag, vi har de bedste erfaringer med inden for det tværfaglige arbejde. Faget indeholder fagene afsætning og virksomhedsøkonomi. Vi har holdt en lang række kurser inden for dette område. Inddragelse af dansk i afsætning

har også været et tema. Vi er ligeledes i gang med kurser inden for matematik og virksomhedsøkonomi. I den sammenhæng ville det være nærliggende at inddrage international økonomi.

Ønske: Vi kunne godt tænke os et møde med jer for at undersøge, hvad I nærmere kan gøre for os. Eksempelvis [mangler der] kurser og relevante foredragsholdere inden for ny teori, der ligger i grænselandet mellem handelsgymnasiet og universitetet/CBS.

Engelsklærerforeningen for Gymnasiet og HF ved Lene Sørensen

Engelsklærerforeningen har en hjemmeside www.engelskforeningen.dk, hvor vi annoncerer vore kurser. Vi arbejder normalt med en horisont, der hedder maks. 1 1/2 år, fordi der sker så mange forandringer i vores branche, så derfor har vi ikke umiddelbart noget bud, der ligger ud over næste kalenderår i grove træk. Kun rejsekurser for 2012 har vi i støbeskeen. Vi udbyder snart kurser inden for filmanalyse og medier og engelskfagets metoder.

Ang. vores rolle som udbyder af efteruddannelse, så er vi tilfredse med situationen, som den er p.t. Vi har god kontakt med vores medlemmer om ønsker og arbejder godt sammen med de danske universiteter om at udbyde relevante kurser. Vi har i en årrække lavet en del tværfaglige kurser, så vi er lige nu godt dækket ind, og der er størst behov for særfaglige kurser, fordi de har været nedprioriteret i forbindelse med gymnasireformen. Det er helt klart muligt, at der igen kommer et behov for tværfaglige kurser. Det har været ministeriets udviklingspuljer, der har sat gang i de tværfaglige udviklingskurser, men de er blevet udviklet af de faglige foreninger i samarbejde.

Foreningen af Danske Biologer ved Erik Frausing

Foreningen af Danske Biologer har et eget kursusudvalg FaDB-kurser, som på baggrund af medlemsønsker, udmeldte fokusområder fra UVM osv. udbyder kurser, konferencer mv. Dette ofte i samarbejde med universiteter og andre interessenter. Herunder udbydes også tværfaglige kurser, som der har været fokus på med reformen i de seneste år. Formanden for FaDB-kurser Svend Erik Nielsen alrune@post.tele.dk kan evt. kontaktes for videre samarbejde.

Foreningen af Lærere i Samtidshistorie ved Handelsgymnasiet ved Birgitte Ryelund

Du får her et lidt kort svar – sorry. Vi bliver efterhånden oversvømmet med udd. tilbud.

1. Hvilke efteruddannelses tilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?

Vi laver selv de faglige og til dels didaktiske tilbud, vi synes, der er behov for. I den forbindelse samarbejder vi i stor stil med universiteterne, idet vi hyrer foredragsholdere derfra. Vi laver kurserne uden at tjene penge og kan derfor holde en lav pris.

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?

Vi ønsker at stå for den faglige efterudd.

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

En del af indholdet på kurserne har et tværfagligt indhold. Vi følger nøje lærerplanen, når vi tilrettelægger kurser.

Foreningen af Lærere i Samfundsfag ved Handelsskolerne ved Hanne Riisager

ad1)

* International politik – teoretiske tilgange til analyse af det internationale magtspil.

* Valgforskning med fokus på de sidste nye empiriske analyser af folketingsvalg og kommunalvalg.

* Sociologi – med særlig fokus på globaliseringens konsekvenser for vandring over landegrænser.

ad 2)

Da FLSH er en meget lille forening, kan vi ikke magte en rolle ud over at formidle og anbefale efteruddannelsesudbud videre til vore medlemmer.

ad 3)

* På handelsskolerne har vi især behov for efteruddannelse, der retter sig mod de tværfaglige elementer mellem fagene International Økonomi, Samfundsfag og Matematik. Gerne kurser der også indeholder brug af kvantitativ metode i databehandling på et niveau, der kan håndteres af elever med et middelniveau i it-kompetencer.

Foreningen af læsevejledere ved de gymnasiale og videregående uddannelser ved Margrethe Mørch

Vi er en faglig forening, der samler læsevejledere på de gymnasiale og de videregående uddannelser. (Læsevejledere i folkeskolen og på EUD-uddannelserne har deres egne foreninger, så vidt jeg er orienteret)

Der findes ikke nogen bekendtgørelse for vores område, og vi har ikke en standardiseret uddannelse. Vores eneste mulighed for efteruddannelse p.t. er vores årsmøder, hvor vi løbende tager centrale emner op:

læsevejlederens rolle på gymnasierne (inkluderende/ekskluderende aktiviteter)

arbejde med elever/studerende med specifikke læse-skrivevanskeligheder (dyslektikere især)

arbejde med elever på gymnasierne med generelle læse-skrivevanskeligheder (UVM-terminologi: elever med negativ social arv)

arbejde med to-sprogede elever.

Det er klart, at vi gerne vil have adgang til forskningsbaseret efteruddannelse på alle disse områder, men det er svært for mig at udpege en strategi for de næste tre år, da vores opgaver løbende ændres, og vores efteruddannelse derfor løbende må følge med – arbejde med inklusion/eksklusion – arbejde med to-sprogede står nok nærmest i rækken af emner, vi tager op.

Jeg synes ikke, at vi passer ind i de spørgsmål, som du stiller.

Hvis du vil vide mere, er du velkommen til at henvende dig til mig per telefon: 65 36 19 49 / 23 35 50 48.

Fransklærerforeningens Handelsskolefraktion ved Jytte Mulbjerg

Jeg har via GL modtaget jeres forespørgsel vedrørende efteruddannelse i de gymnasiale uddannelser. Jeg er formand for en fraktion (handelsskolefraktionen) af en større forening, Fransklærerforeningen. Det er i den store forenings regi efteruddannelsen planlægges og gennemføres, og det er herfra, jeres tre spørgsmål vil blive besvaret. Der er ikke særlige forhold på handelsgymnasiet, der giver anledning til en særskilt besvarelse fra min side. Det eneste, jeg arrangerer på fraktionsniveau, er et årsmøde med typisk to foredragsholdere og orientering fra fagkonsulenten. Derudover er der afsat tid til faglig debat, erfarings- og materialeudveksling.

Geografilærerforeningen for gymnasiet og HF ved Birgit Sandermann Justesen

Svar på spørgsmål 1 og 2

Umiddelbart er efteruddannelsesbehovet ikke helt afdækket, ud over de tilbud foreningen selv udbyder.

Der er stadig behov for ideer til den mere eksperimentelle side af faget, a la "naturgeografiske og geologiske undervisningsforsøg og feltarbejde". Geografilærerforeningen har dog selv med en hel del workshops, udviklingsprojekter og kurser i foreningens regi afhjulpes dette behov. Også det videnskabsteoretiske har vi haft fat i – i samarbejde med KU.

Desuden har Geografilærerforeningen medvirket ved udviklingen af de forskellige Geocase (se www.geocase.dk)

Det, der kunne blive behov for, er gode tværfaglige emner og forsøg mellem især fagene naturgeografi og fysik. Samarbejdet mellem de to fag kører allerede i vid udstrækning ikke mindst i naturvidenskabeligt grundforløb, men også eksempelvis når eleverne har naturgeografi-c og fysik-c samme år. Her er der oplagte samarbejdsmuligheder.

Fagdidaktik. Fagdidaktiske brush-up-kurser for lærere med 15-20 års erfaring kunne være en ide, ligesom mere om Videnskabsteori og fagets metode.

Desuden har vi i geografi stadig brug for at få GIS/satellit til at blive mere integreret i undervisningen – specielt er den ringe adgang til data et problem.

Endelig er udvikling af Geotopen som "fænomen" et område, som der er behov for at udvikle, og hvor vi fra foreningens side arbejder på et udviklingsprojekt.

Det er meget vigtigt, at vores faglige forening, Geografilærerforeningen, sidder med og har en stor andel i de efteruddannelses tilbud, der udbydes. Dette for at sikre niveauet og anvendeligheden og for at kunne give feedback løbende i kursusopbygningen.

Idet et af de vigtigste elementer i vores forenings arbejde er at udbyde efteruddannelse, er vi godt klædt på.

Svar på spørgsmål 3

Vi har flere gange haft bl.a. udviklingsprojekter kørende sammen med de andre naturvidenskabelige fag og efterfølgende udbudt kurser! Vi vil meget gerne medvirke til at udvikle tværfaglige kurser i samarbejde med fysik og matematik.

Gymnasieskolernes Musiklærerforening og Pædagogisk Samarbejdsudvalg ved Peter Drenck

Jeg synes det er fint, I spørger til ønsker, men kan ikke lade være med at undre mig, idet der sidder repræsentanter fra universiteterne i de faglige fora for fagene sammen med medlemmer fra de faglige foreninger og fagkonsulenter og rektorer, og her drøfter vi ønsker til samt planlægger kurser, så der er måske tale om dobbelt arbejde?

Handelsgymnasiernes Matematiklærerforening ved Jytte Melin

1. Hvilke efteruddannelses tilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?

a. Med den nye læreplan kunne kurser i statistik være aktuelle (Chi i anden test, brug af it hertil)

b. Et kursus/oplæg vedrørende matematikfagets genrer. Eleverne på gymnasiet skal præsenteres for fagenes genrer generelt – der står matematiklærerne noget famlende. Hvilke genrer er i spil? Det er et mere fagdidaktisk kursus end rent fagligt, men meget relevant. En aften/eftermiddag med dette emne som omdrejningspunkt ville være yderst relevant

c. Samspilsmuligheder med bl.a. IØ og VØ. Kursus med gode ideer til studieretningsopgaver eller samspilsforløb mellem matematik og de samfundsvidenskabelige fag. Måske blot en eftermiddag/aften; men det ville kunne trække folk til fra hhx. (Også inden for de andre faggrupper, hvis indholdet ikke bliver for "langhåret" matematisk set)

d. Evt. et lille forløb omkring videnskabsteori generelt, idet vi skal undervise vore elever heri. Dette kursus er aktuelt for alle faggrupper – og dermed ikke alene matematik. Kurset skal blot være en overordnet præsentation – og også gerne på et

niveau, så det mere eller mindre kan formidles videre til vore elever. Altså på et ret lavt niveau – og måske også populærvidenskabeligt...

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?

- Foreningen er allerede aktiv med hensyn til kurser i GL-E regi.
- HMF sender gerne kursusforslag rundt i mailringen og lægger kurser ud på hjemmesiden. Endelig kan kursusbeskrivelser sendes rundt via foreningens medlemsblad.
- HMF kan godt formidle kontakter mellem undervisere på HH og gymnasiet i forbindelse med planlægningen af konkrete forløb
- HMF sidder i det faglige forum i matematik, hvor fx Johan P. Hansen fra Aarhus Universitet også sidder. Så det er muligt med kontakt og samarbejde via den kanal.

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

- Senest har HMF i samarbejde afviklet et kursus omkring samspil mellem de økonomiske fag og matematik (se http://gle2.gl.org/fag/matematik/samspil_mat_oek_vest/Sider/Kursus.aspx)
- På mange skoler organiseres interne kurser på tværs af fag for at opkvalificere lærergruppen til det tværfaglige arbejde

Handelsskolernes Engelsklærerforening ved Alice G. Nielsen

1. Hvilke efteruddannelsestilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?

Der vil være meget forskellige behov, alt efter hvor mange år man har på bagen i vores fagområde, engelsk på handelsgymnasiet.

Underviseren med en del års erfaring har helt klart stort behov for efteruddannelsestilbud omkring netmedieret undervisning og andre nye undervisningsformer, men også relativt nyuddannede kan tænkes at have behov for kurser i it-pædagogiske metoder.

Relativt nyuddannede undervisere vil have større behov for flerfagligt samspil, tværfaglighed og kommunikation, alt afhængigt af om de kommer med en cand.mag., en cand.ling.merc. eller en anden uddannelse. Dermed ikke være sagt, at erfarne engelskundervisere ikke vil kunne få stor inspiration og nytte af sådanne kurser.

Derudover vil der naturligvis hele tiden dukke nye behov op i takt med revisioner af vores læreplaner. For tiden er der megen fokus på skriftlighed, sprogindlæringsstrategier og sprogfagernes metoder, hvorfor kurser heri også vil være meget relevante.

Endelig kan korte brush up-kurser om eksempelvis litterære analysemodeller også være relevante.

Når der skal laves kurser, er det vigtigt at overveje længden af disse, da det kan være svært at rykke mange dage ud af en undervisers årsplan til kursusaktivitet, ligesom der altid er et økonomisk aspekt.

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?

Da vi er en relativ lille forening, som udelukkende benytter frivillige til arbejdet, vil det være relativt begrænset, hvad vi kan byde ind med.

HE er meget interesseret i at kunne videreformidle kursustilbud via vores medlemsblad og hjemmeside.

Vi vil meget gerne stille en kontaktperson til rådighed, både med hensyn til videreformidling og generel kontakt, og HE kan også være behjælpelig med at finde steder at afholde kurserne. Hvad der ellers kan opstå af praktiske opgaver, må vi kunne tale os til rette om.

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

Et uklart spørgsmål, hvad menes der med "tværfaglige fag"??? Hvis der tænkes på DIO og SRP, er der meget langt imellem efteruddannelse inden for disse områder, og de enkelte skoler prioriterer benhårdt, hvem og hvor mange der må komme med.

Handelsskolernes Forening af Studievejledere ved Lone Mejling

Ingen i bestyrelsen arbejder med HHX; det er vores eneste adgangsgivende uddannelse til universiteterne, derfor har vi ikke svaret.

Handelsskolernes Tysklærerforening ved Bente Nordbek

1. Hvilke efteruddannelsestilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?

- cooperative learning
- ny pædagogisk vinkel på grammatikindlæring
- ny skriftlighed
- nyere tysk litteratur
- film i undervisningen

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?

Vi vil arbejde videre som hidtil:

- Foreningen udbyder selv kurser til sine medlemmer, dels i udlandet dels i samarbejde med Goethe-Institut Danmark
- Foreningens årsmøde indeholder mange forskellige kurselementer
- Foreningen samarbejder med Deutsche Auslandsgesellschaft om kurser

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

Vi kunne forestille os følgende kursustilbud på tværs af fagene:

- Tysk og historie
- Tysk og international økonomi
- Tysk og afsætning

Historielærereforeningen for gymnasiet og HF ved Casper Døssing

Jeg antager, at I næppe har modtaget ret mange svar på jeres spørgsmål. November og december er nok de to mest belastede måneder, så jeg tvivler på, at mange har tid til at svare på ret meget andet, end der absolut skal svares på. Desuden tror jeg, de fleste tolker jeres henvendelse som et forsøg på at bevæge jer ind på et marked, de faglige foreninger selv bestrider – og de gør det godt. I de fleste foreninger får medlemmer de kurser, de ønsker; de er lavet af gymnasielærere for gymnasielærere og er derfor totalt skræddersyede til formålet.

Jeg har forsøgt at svare, men som I kan se, står der ikke meget. Jeg kan faktisk ikke se, hvad I vil bruge de spørgsmål til ... I må ikke tolke mit svar som et surt opstød – det er blot et forsøg på at forklare evt. manglende svar... :)

1. Hvilke efteruddannelsesstilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?

Det er det næppe muligt at udtale sig kvalificeret om. Måske noget omkring ny skriftlighed, problemformulering i forbindelse med SRP og evt. noget omkring undervisning af gymnasiefremmede elever. Ellers er der nok mest tale om klassiske, fagligt relevante kurser

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?

Vi har til dato været stort set ene udbydere af kurser. Det regner vi med at vedblive at være, da vi har både erfaringen på området og netværket til at etablere kurser

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

Der udbydes jævnligt kurser inden for dette område.

Japansklærerforeningen ved Mette Baunø

Japansk har end ikke et ministerielt nedsat planlægningsudvalg for efteruddannelse, så vi frafalder.

Kemilærerforeningen ved Ole Vesterlund Nielsen

1. Hvilke efteruddannelsesstilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?

Vi har jævnt hen brug for inspirationskurser med faglige aktuelle emner af den type, der dukker op i debatten. Uorganisk kemi ville desuden være et oplagt emne, fordi det meget let kommer til at stå i skyggen af bl.a. organisk kemi. Det er ikke helt så let at finde relationer mellem aktuelle emner og uorganisk kemi. Uorganisk kemi med arme ind i geologien ville også være et godt udgangspunkt – det kunne være fx strategiske mineraler, grønlandske mineraler og lignende.

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?

Foreningen vil fortsætte den nuværende kursusaktivitet og håber også i fremtiden at kunne trække på universiteternes ressourcer i de tilfælde, hvor det er relevant. Heldigvis er der stor imødekommenhed på det punkt.

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

Det er nok et område, der er lidt forsømt, især savner vi nogle flere gode eksperimentelle emner, hvor både fysik, biologi, geografi og kemi er involveret

Matematiklærerforeningen ved Olav Lyndrup

1. Hvilke efteruddannelsesstilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?

Brug af it til begrebsdannelse, elektronisk retning, kurser inden for studieretningssamarbejder, statistisk kursus om test, anvendelse af statistik, udenlandskurser til hovedstaderne i Europa med hovedvægt på unikke anvendelser af matematik i hovedstæderne, klassiske kurser med universitetsmatematik, som kan indgå i fx studieretningsprojekter.

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?

Vi udvikler kurser og afholder en mængde kurser – se mat.dk og lmfk.dk. Vi har sammen med fysik og kemi vores eget sekretariat, som står for administrationen. Vi har desuden et kursusudvalg med folk fra styrelsen og folk udefra, og kur-

susudvalget støber kuglerne til vores kursusaktiviteter.

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

På stx er der nv, hvor matematik skal være med i et samarbejde, og her har vi sammen med de andre fag og en række gymnasier udviklet materiale og kurser. Med den nye fagkonsulent i naturvidenskab kommer der formentlig en tredje bølge af kurser til nv? Generelt er der ikke tværfaglige fag på stx, og det er bestemt ikke en udvikling, som vi i Matematiklærerforeningens styrelse vurderer er rigtig. Vi får ikke flere dygtige elever til matematik med tværfaglige fag. På hf er der ks og nf og her indgår matematik ikke.

Det er i denne henseende meget vigtigere at udvikle emner og efteruddannelse til studieretningssamarbejde med fysik, kemi, biologi, samfundsfag, dansk og historie. Eller til fagsamarbejder generelt.

Mediellærerforeningen ved Henning Bøtner Hansen

1. Hvilke efteruddannelses tilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?

Faglig udveksling med universitetet. Teoretisk opdatering, men også kurser af mere praktisk karakter. Sparring med medievidenskab. Fastholdelse af den faglige kontakt, der allerede er mellem universitetet og gymnasierne.

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?

Et ønske er: computerspil, tv-spots, web-spots, sociale medier, nye og gamle analyseteorier, genrer, teoretiske forløb – hvad arbejdes der med p.t.?

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

Det væsentligste er, at der (fortsat) er en god kontakt mellem universiteterne og gymnasierne, og at vi har mulighed for at få inspiration fra universiteterne, så vores undervisning kan fornyes. Universiteterne kunne måske være bedre til at sende information ud om fagligt relevante arrangementer – evt. bare til EMU'en.

Psykologilærerforeningen ved Jette Hannibal

Tak for dit brev. Vi er i Psykologilærerforeningen meget interesserede i gode efteruddannelses tilbud til vores medlemmer. Megen faglig efteruddannelse foregår via de faglige foreninger som skræddersyede tilbud, som passer til lærernes behov i forhold til undervisning. Imidlertid er det et stort arbejde, og arbejdet er ulønnet. Det kan måske lægge en dæmper på at lave mange tilbud. Desuden har vi heller ikke jeres ekspertise.

Vi i Psykologilærerforeningen mener, at der er behov for efteruddannelse inden for psykologi i de næste tre år. Vi mener også, at universiteterne kunne løfte noget af denne opgave. For eksempel viser Folkeuniversitetet en evne til at ramme nogle centrale emner, som jeg ved, at en del af vores medlemmer har benyttet sig af. Den meget store ekspertise hos foredragsholderne og en mulighed for både at få enkeltforedrag samt deltage i foredragsrækker ser ud til at være en god kombination. Læg dertil, at det er billigt at deltage i Folkeuniversitetets arrangementer. Det ligner opskriften på en succes.

1. Hvilke efteruddannelses tilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?

Vi kunne forestille os noget i retning af de tilbud, som kommer fra Folkeuniversitetet. De forskellige universiteter leverer lærere til disse foredrag, så den viden findes på universiteterne. Måske kunne man forestille sig muligheden for tilsvarende oplæg men med mulighed for lidt mere dybde med hensyn til forskning osv. over for gymnasielærere. Vi mener, at der i disse år er stor interesse for neuropsykologi, nyere forskning inden for udviklingspsykologi (fx resiliens), socialpsykologi (fx gruppeprocesser, fordomme).

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?

Vi vil gerne fortsat lave kurser til medlemmerne, hvor der er fokus på nyere trends i forskning, samt hvordan man kan undervise i de forskellige områder i forhold til vores målgruppe. Vi vil uden tvivl fortsætte i samme spor, men spørgsmålet er, om vi som en lille faglig forening på sigt har mulighed for at lægge så meget arbejde i dette. Samarbejde med universiteterne er måske en mulighed.

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

Her er der et behov på grund af det særlig fokus på tværfagligt samarbejde i gymnasiet i dag. Vi har været involveret i tværfaglige kurser med de andre faglige foreninger (fx biologi og psykologi). Imidlertid ville det være en god ide, hvis universiteterne med deres ekspertise kunne lave kurser i tværfaglige emner, som man kunne bruge i undervisningen. Her kunne områder som fx neuropsykologi, sundhedspsykologi, idrætspsykologi samt litteratur og psykologi være muligheder. I den faglige forening forsøger vi at se, hvilke ønsker og muligheder der er lige nu – også på de tværfaglige områder. Bl.a. i forhold til AT (almen studieforberedelse), hvor man virkelig møder de tværfaglige udfordringer. Dette var ordene. Vi ønsker jer held og lykke med et nyttigt projekt.

Religionslærerforeningen for Gymnasieskolerne og HF ved Marie-Louise Ebert Lauritsen

Først og fremmest en undskyldning for, at jeg ikke har svaret tidligere. Dernæst endnu en undskyldning, for jeg kan ikke

give dig et fyldestgørende svar nu og her. Det ville kræve en drøftelse i vores bestyrelse, og vi har først det næste møde 22. januar 2011. Jeg har forsøgt at indhente kommentarer pr. mail, men alle har forrygende travlt med deres arbejde (vores arbejde for foreningen er jo frivilligt), så det har ikke været muligt for os at stykke noget sammen.

Retoriklærerforeningen ved Mads Højlyng

Vi snakkede i telefon sammen den anden dag ang. nedenstående. Jeg har tænkt over det sidenhen, og jeg er kommet frem til, at det ikke vil give mening at medtage vores lille retoriklærerforening i undersøgelsen. Vi er, som jeg sagde, meget få medlemmer spredt ud over landet, og det virker højst usandsynligt, at vi ville kunne samle nok mennesker til et kursus, med mindre det var et intensivt weekendkursus e.l. Ydermere er vi faktisk i ret tæt kontakt med de akademiske retorikmiljøer, så vi ville let kunne lave en aftale med dem, hvis det faktisk viste sig, at der var et behov og mulighed. Men tak for henvendelsen. Det er en inspiration til at prøve at bruge universiteterne mere i vores efteruddannelsesaktiviteter.

Spansklærerforeningen ved Irma Kobæk

1. Efteruddannelsesbehov de næste tre år

i. Generelle brush-up-kurser – kom up-to-date med den nyeste forskning inden for grammatik, ny litteratur, sprogtilegnelse, ny historie, nye samfundsudviklinger, hvor det er relevant i forhold til faget spansk. Dette forestilles afholdt som 1- eller gerne 2-dagesarrangementer med oplæg ved de danske universiteter. Vi forestiller os ikke, at behovet for flere konsekutive kurser er så nemt at kombinere med lokale skemahensyn.

ii. Samarbejde med spanske/(nord-og syd-)amerikanske universiteter, Instituto Cervantes, el. lign. – gerne formidlet af og med deltagelse af et dansk universitet. Indhold: samme som ovenfor

Foreningens rolle i forbindelse med efteruddannelse

1. Fortsat udbud af anvendelsesorienterede kurser i forhold til den daglige undervisnings- og administrative praksis i gymnasieskolen – fx ny skriftlighed, AT-samarbejde. Afholdt af og med gymnasielærere.

2. MEN Vi kunne også godt tænke os at have adgang til viden om, hvem på universiteterne der forsker inden for hvilke områder, og som ville være relevante for os som forening. Vi kunne nemlig godt tænke os at invitere til oplæg, kursusafholdelse i vores regi, bede om artikler/resuméer af afhandlinger etc. til vores faglige kurser/Spansklærerforeningens blad fire gange årligt. En sådan liste ville vi gerne have opdateret en enkelt gang om året eller to og tilsendt foreningen

3. Vi har planer om at slutte os til handelsskolernes årlige landsmøde, og hér kunne man måske også byde ind med noget fra universiteterne/handelshøjskolerne.

2. I forhold til tværfaglige fag som f.eks. AT

Vi kunne tænke os mere viden om tværfaglige tiltag på universitetet. Fx europæiske studier, amerikanske studier, sprog-pædagogik i forhold til gymnasiefagene, etc.

Spansklærerforeningens Handelsskolefraktion ved Randi Thuge Mikkelsen

Ad 1:

- Der er kommet forslag om:
- Fagdidaktiske kurser – altså hvordan får vi vores faglighed ud over rampen.
- Uddannelse i hvordan vi løfter niveauet fra 1. til 3. år, herunder overgangstekster fra 1. til 2. år (for stor en del af eleverne strander på 1. års niveau og kommer ikke videre derfra).
- De to datider – Både som efteruddannelse for underviserne, men også og måske primært som uddannelse i, hvordan man formidler forskellen imellem de to datider til eleverne.
- Det nyeste inden for handelskorrespondance / virksomhedskommunikation
- Muligvis det fremtidige arbejde med at anvende Google Translate som et redskab i undervisningen (hvis det skulle blive tilladt)

Ad 2:

Vi vil gerne spille en stor rolle, idet vi, som undervisere på handelsgymnasierne har god føling med, hvilket niveau eleverne og dermed undervisningen er på.

Ad 3:

I forbindelse med tværfaglige projekter som fx DIO (det internationale område) og SRP på 3. årgang kunne vi godt mangle en indsigt i de andre fag – eller i hvert fald nogle ideer til tværfaglige opgaver, hvori spansksprogede tekster kan indgå.

Tysklærerforeningen for Gymnasiet og HF ved Mette Hermann

I Tysklærerforeningen for Gymnasiet og HF vurderer vi, at der stadig er et stort behov for efteruddannelse af lærere ved de gymnasiale uddannelser, og som forening ønsker vi fortsat at spille en aktiv rolle inden for efteruddannelsesområdet, hvor vi især fokuserer på at udbyde

didaktisk orienterede kurser, hvor nytænkning og udvikling af tyskfaget er i centrum. Men vi er i høj grad også interesserede i, at universiteterne bidrager til efteruddannelse og bliver mere aktive på efteruddannelsesområdet.

Dog er det vigtigt, at de udbudte kurser er skræddersyede til lærerne ved de gymnasiale uddannelser, så efteruddannelsesstilbuddet målrettes de konkrete behov, som gymnasielærerne har.

For at sikre et relevant efteruddannelsesudbud og undgå unødvendig konkurrence mener vi, at det er vigtigt med et samarbejde med de faglige foreninger, som dels har stor indsigt i lærernes efteruddannelsesbehov, og som dels også er en aktiv kursusudbyder. Som faglig forening ville vi også kunne være behjælpelige med at annoncere kurser, eksempelvis i medlemsbladet og via diverse elektroniske platforme. En anden måde til at sikre og udvikle relevante kurser kunne være at etablere flere konsortier bestående af medlemmer fra universiteterne, de faglige foreninger og gymnasieskolerne.

I forhold til efteruddannelse i forbindelse med de tværfaglige fag er det vores vurdering, at et fag som Almen Studieforbereelse er ved at blive godt implementeret i gymnasieskolen; dog er der fortsat behov for at give konkrete ideer til samspil mellem fagene, samt til hvordan tysk kan indgå som studieretningsfag, ligesom kurser om videnskabsteori og sprogfagernes metoder er relevante. Men helt overordnet efterspørges pædagogisk og fagdidaktisk efteruddannelse, der er målrettet det konkrete efteruddannelsesbehov i gymnasieskolen.

Studievejlederforeningen ved Hanne-Grete Lund

1. Hvilke efteruddannelsesstilbud er der behov for inden for jeres fagområde de næste tre år?

I Studievejlederforeningen tilrettelægger vi selv vores kursusaktivitet. Der er behov for kurser om unges problemer og reaktioner på samfundet. Det kan være ADHD, sorgbehandling, forskellige former for psykiske problemer mm. Desuden er der brug for samtaleteknik og for hele tiden at udvide vores viden om de muligheder, der er for at støtte unge, så de bliver i stand til at gennemføre deres ungdomsuddannelse.

2. Hvilken rolle ønsker jeres forening at have inden for efteruddannelsesområdet i fremtiden?

Den samme rolle som vi har nu.

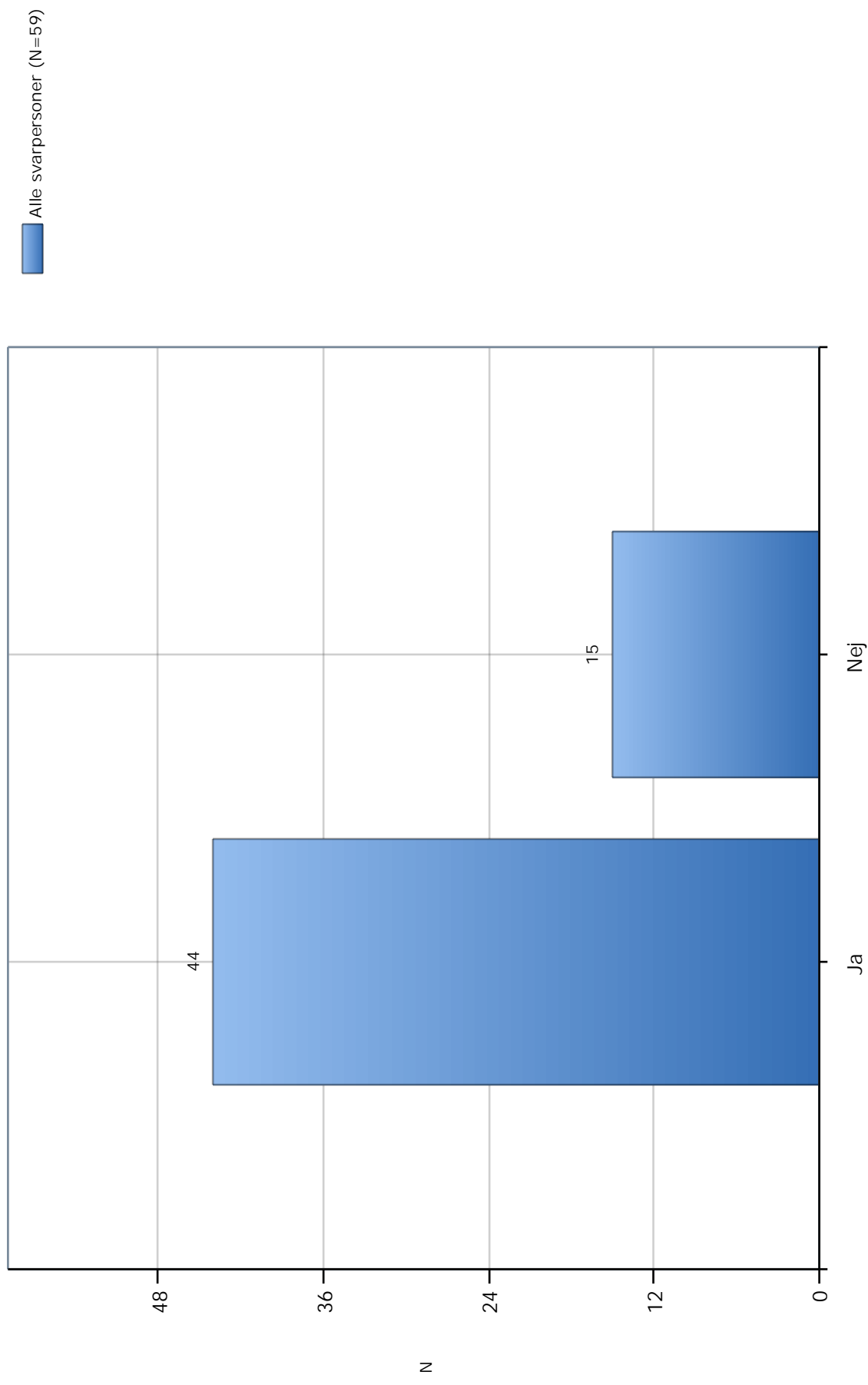
Vi planlægger og gennemfører vores kurser selv, som oftest opdelt i regioner.

3. Hvordan imødekommes behovet for efteruddannelse i forhold til de tværfaglige fag?

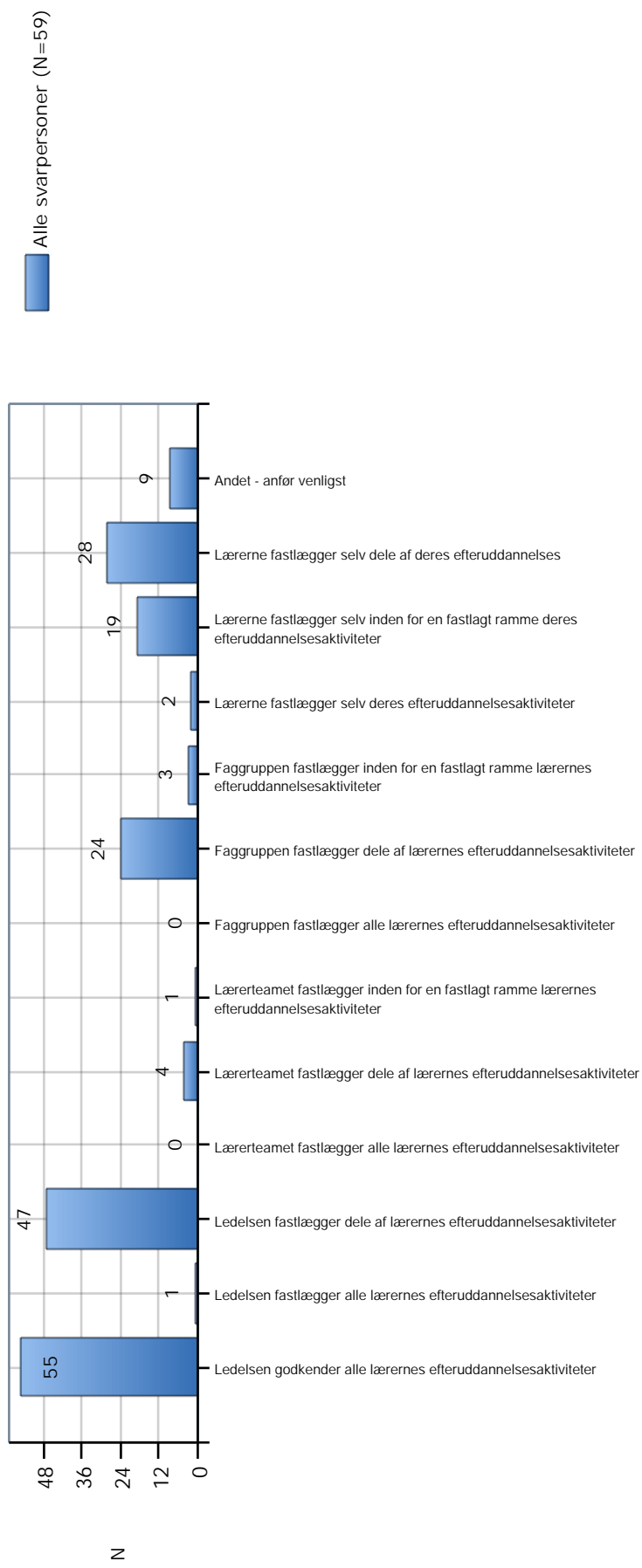
Studievejledningen er jo ikke i den forstand et fag, så det er svært at svare på. Studievejledning er vel i en eller anden forstand tværfaglig.

Gennemførelsesvejledningen er lige nu ved at definere de opgaver, der fortsat skal løses af vejledningen. Regeringen har ændret kravet om gennemførelsesvejledning ved uddannede vejledere til fastholdelsesforpligtelse for skolen.

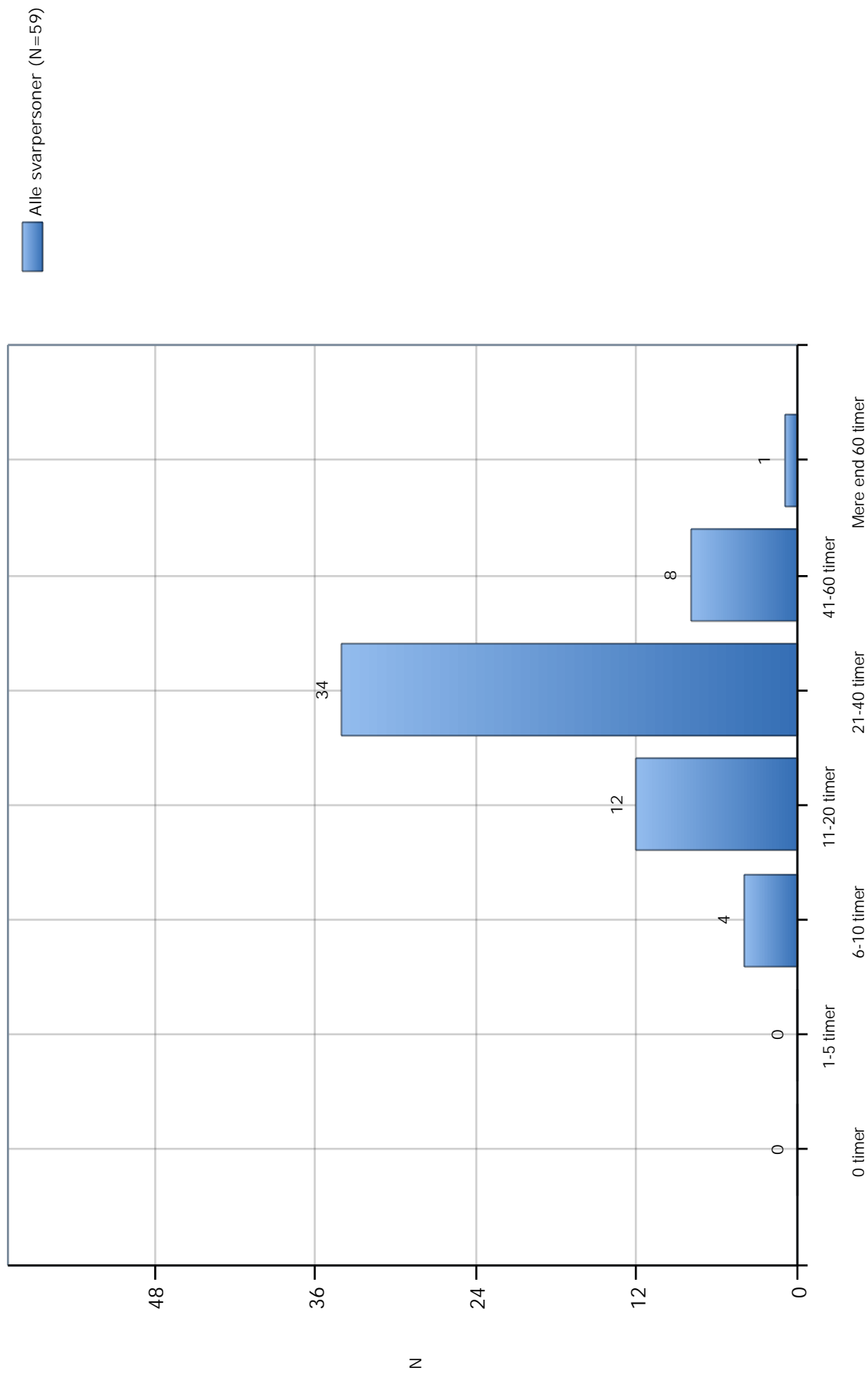
Har skolen en særskilt strategi for lærernes efteruddannelse?

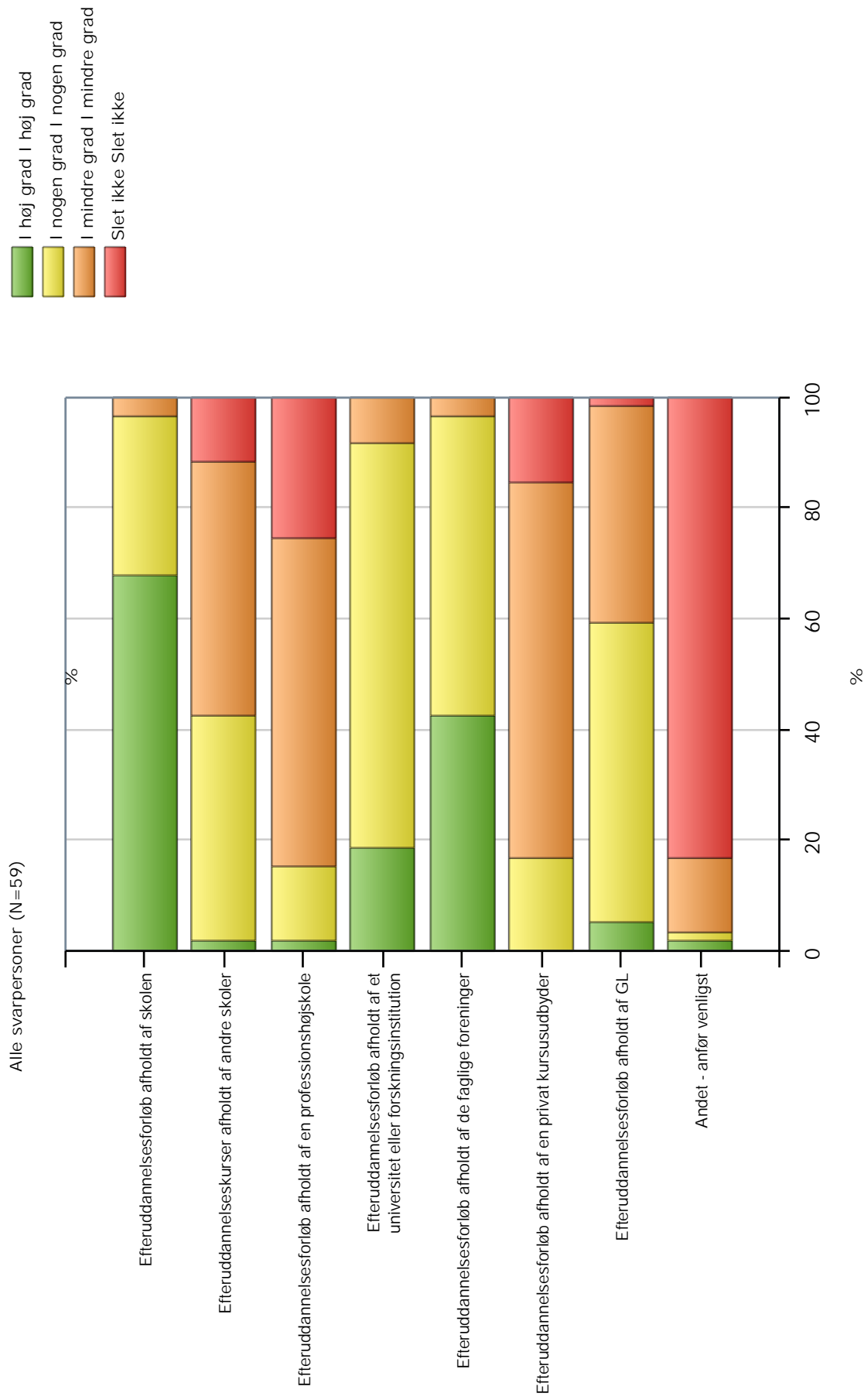
På hvilket niveau besluttes lærernes efteruddannelsesaktiviteter (sæt gerne flere kryds)?

Hvor mange timer forventes lærerne at bruge på efteruddannelse i de kommende skoleår?
(angiv forventet gennemsnitligt antal kursustimer pr. skoleår pr. medarbejder i skoleårne
2010/11 og 2011/12)

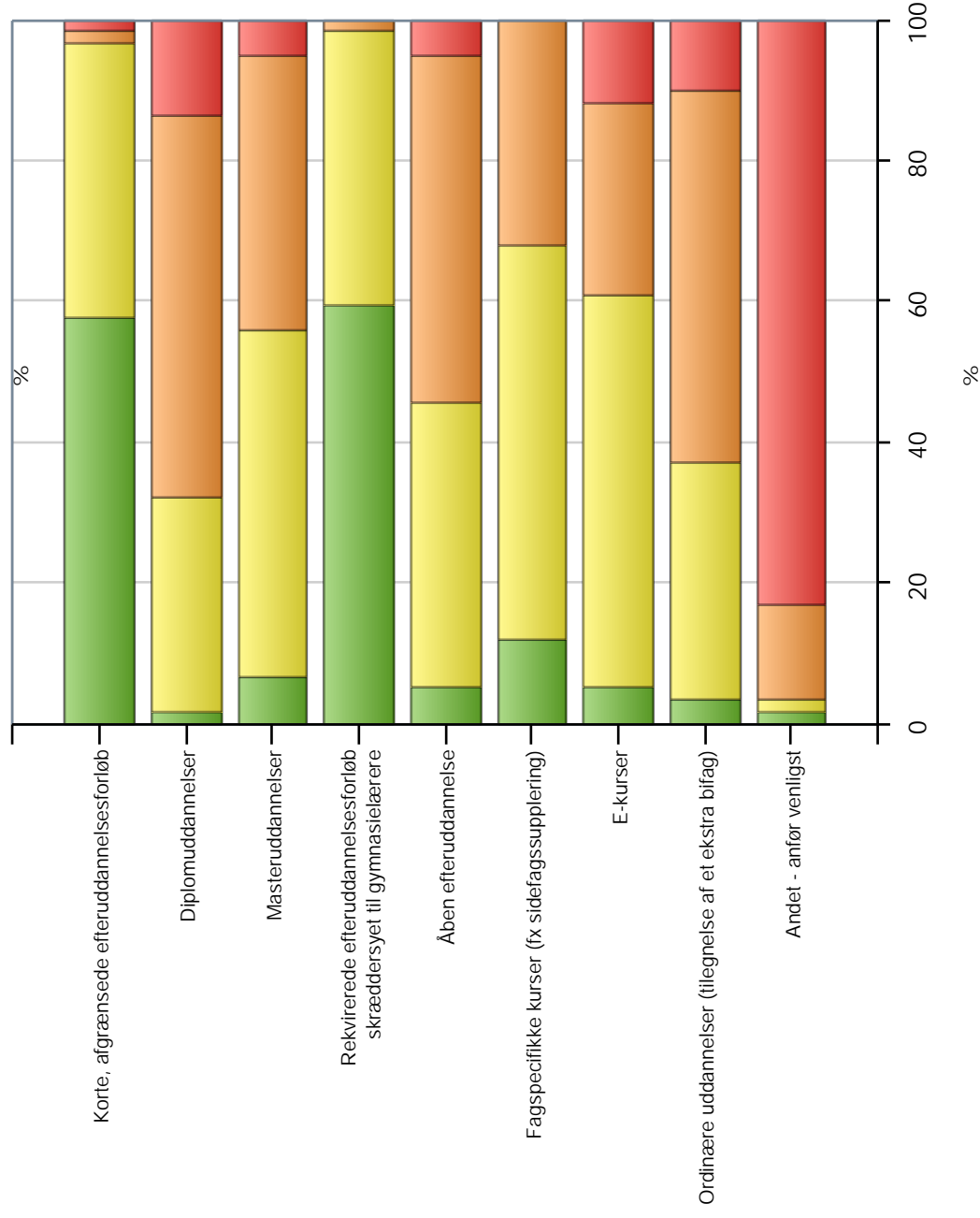
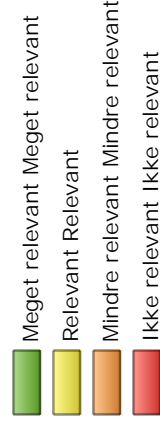

Hvilke typer efteruddannelse har skolens lærere, efter din vurdering, behov for i de kommende skoleår (skoleårene 2010/11 og 2011/12)? : Udbydere

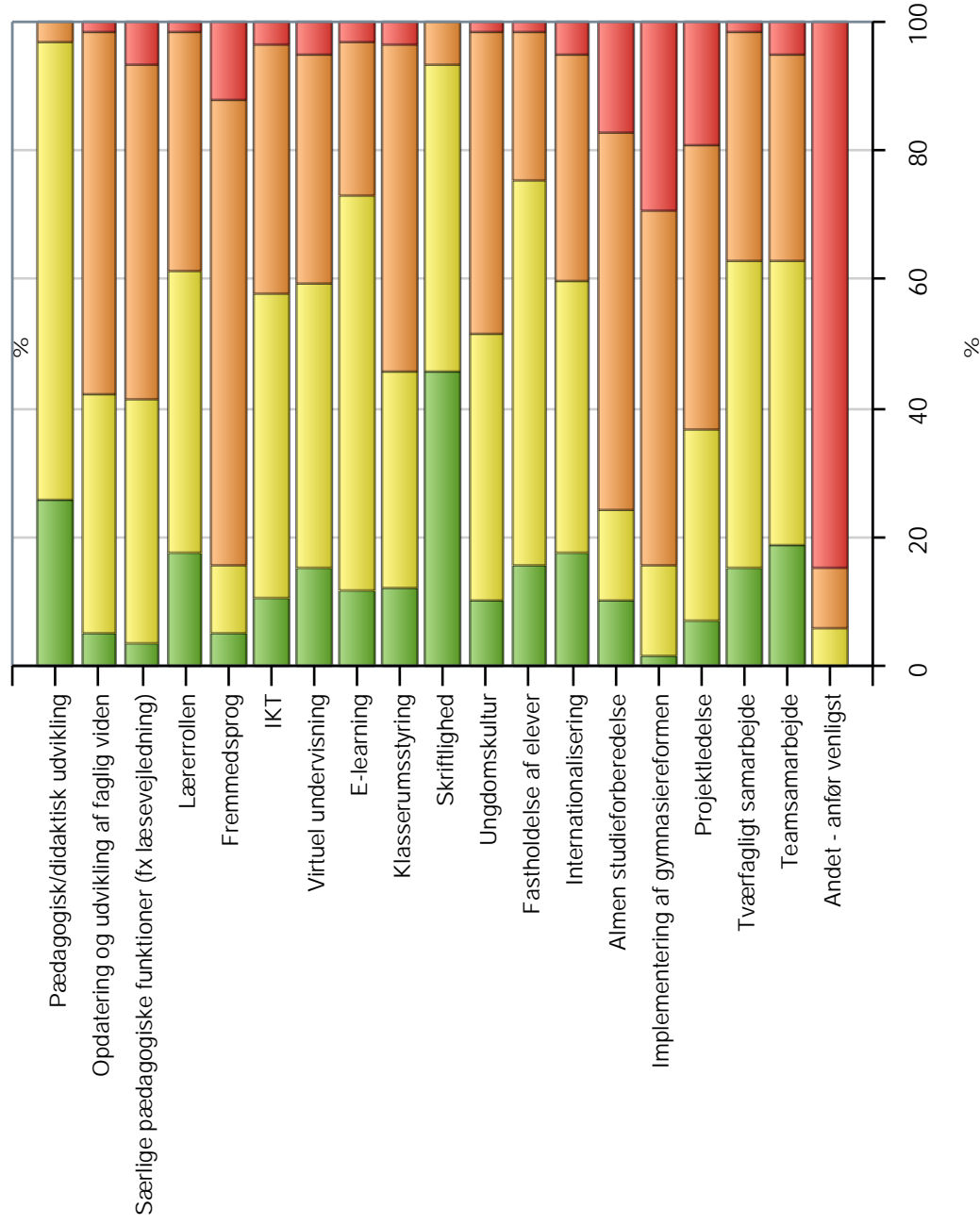
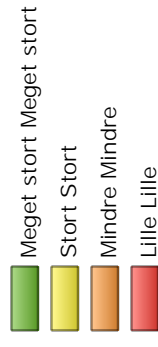
Universiteterne udbyder i dag en række kortere- og længerevarende efteruddannelses tilbud til gymnasielærere. Hvilke typer efteruddannelse, vurderer du, er relevant for skolens lærere i de kommende skoleår? (skoleårene 2010/11 og 2011/12)

Alle svarpersoner (N=59)

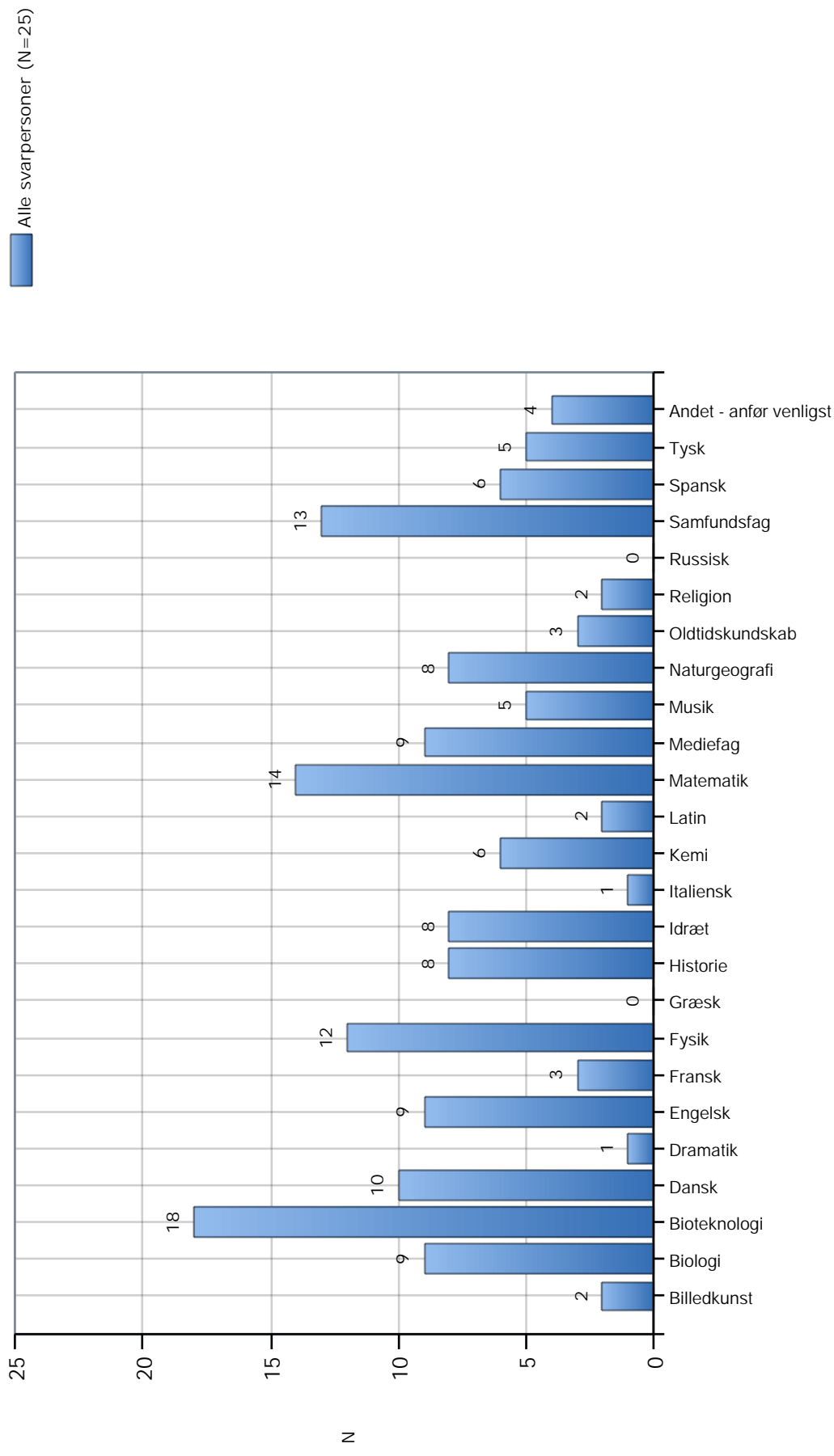
Hvordan vurderer du skolens efteruddannelsesbehov i de kommende skoleår? (skoleårene 2010/11 og 2011/12)

Alle svarpersoner (N=59)

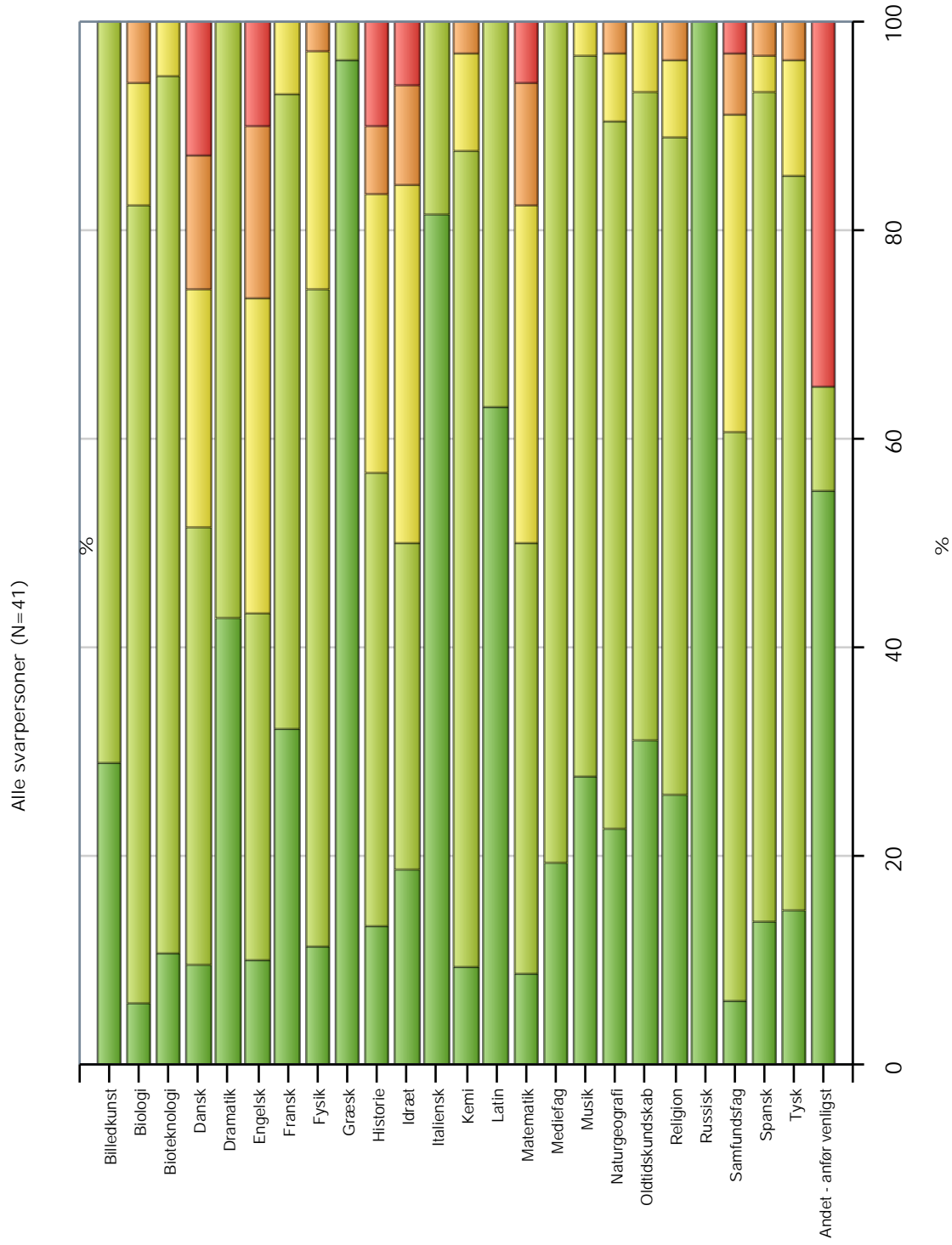
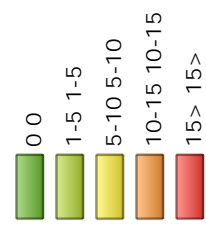

Du har svaret at lærernes behov for opdatering og udvikling af faglig viden er stort eller meget stort. Inden for hvilke fag er der særligt behov for efteruddannelse af lærerne? (sæt gerne flere krydser)

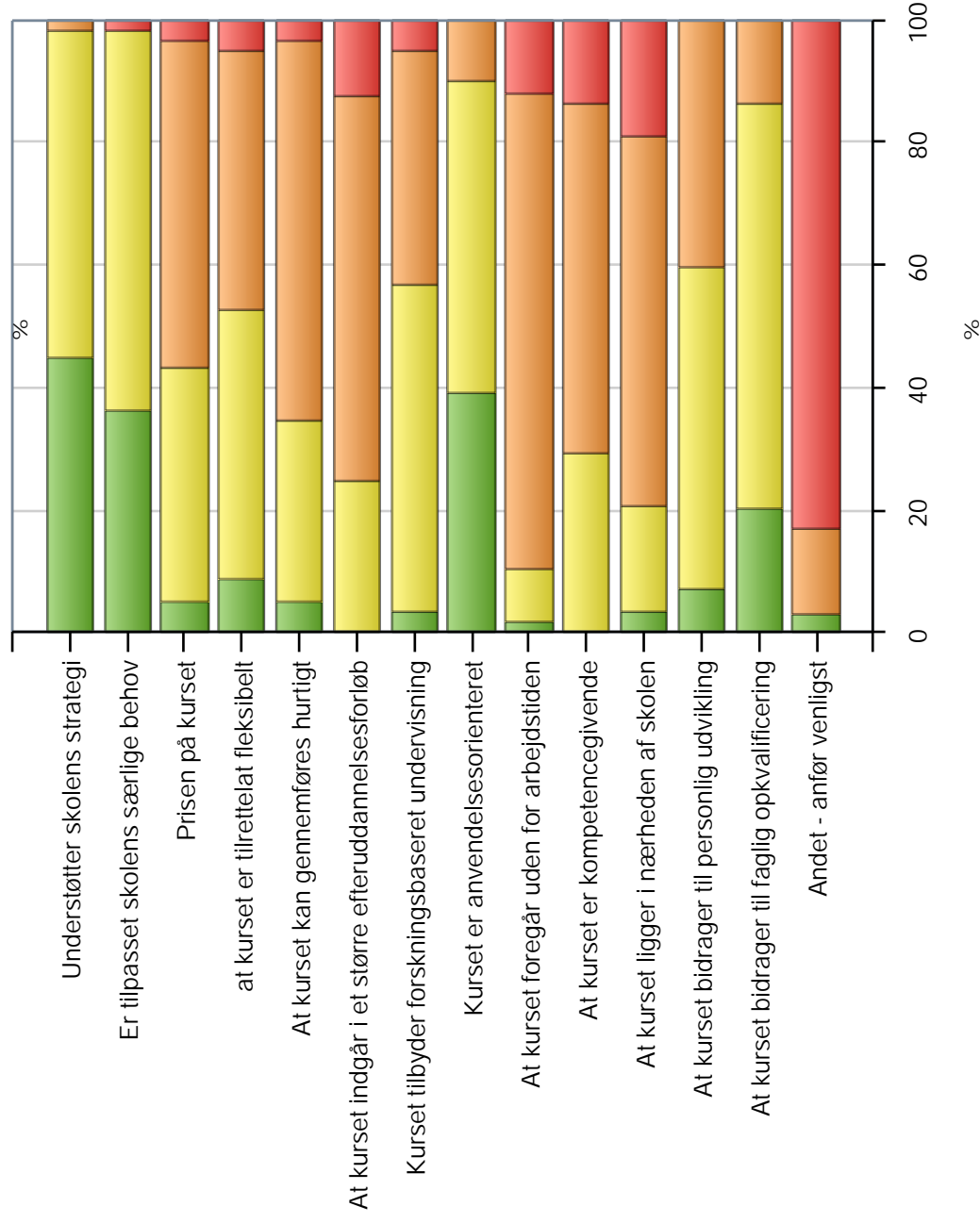
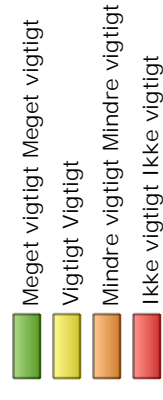

Hvor mange lærere forventer du, at skolen vil efteruddanne inden for følgende fag i skoleåret 2010/11 (besvarelse er valgfrit)?

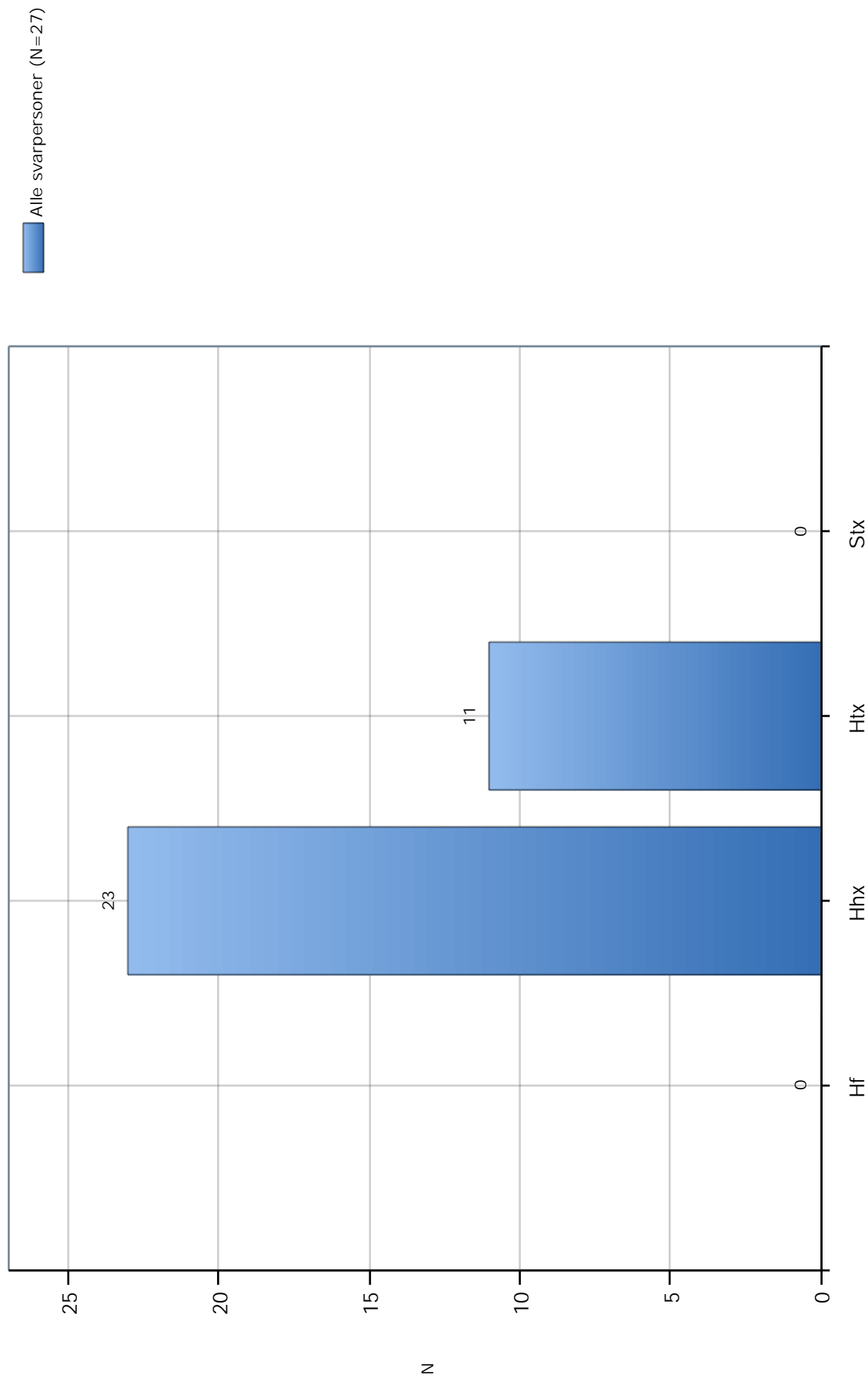

Hvor vigtige er nedenstående forhold, når I skal efteruddanne skolens lærere?

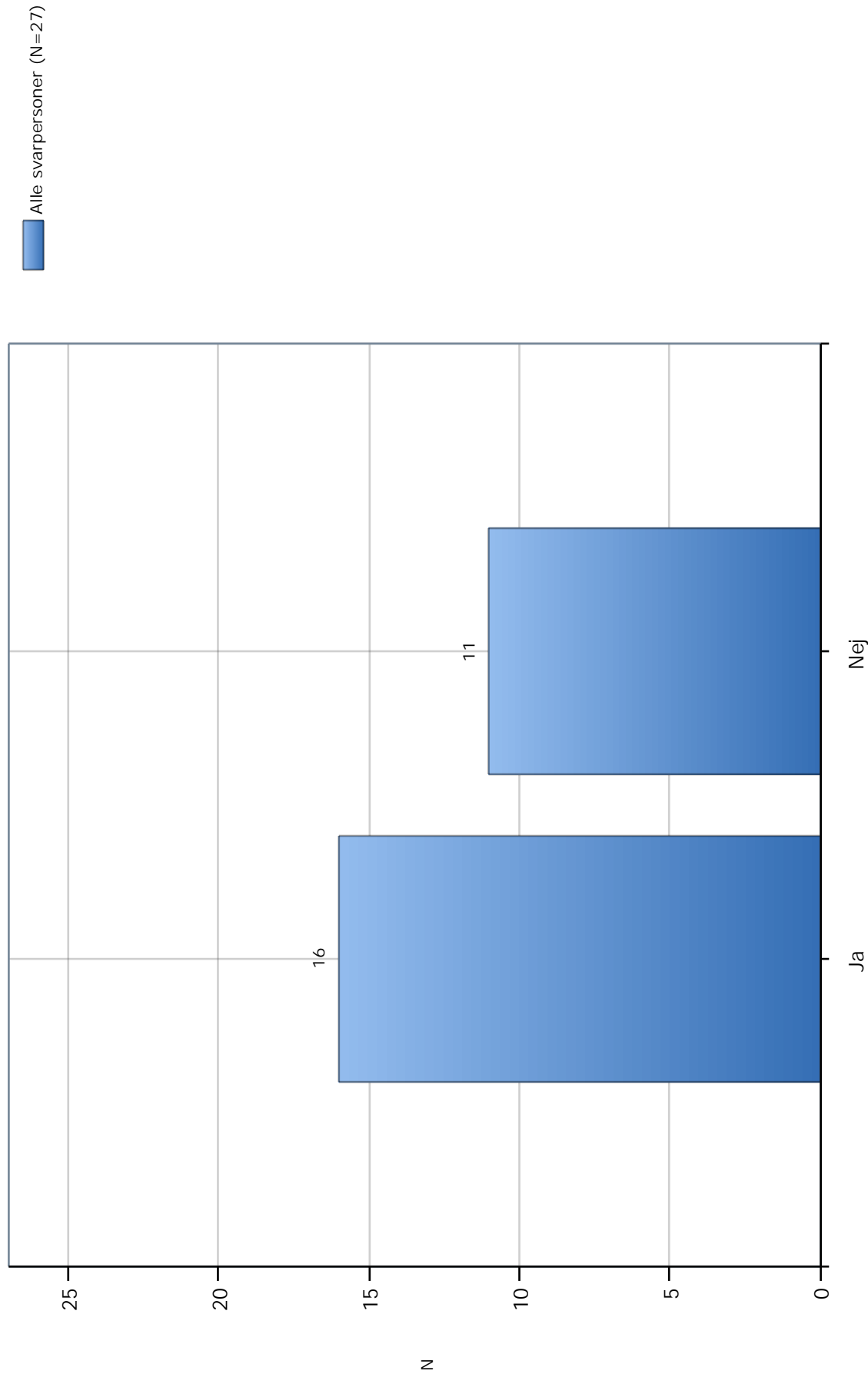
Alle svarpersoner (N=59)

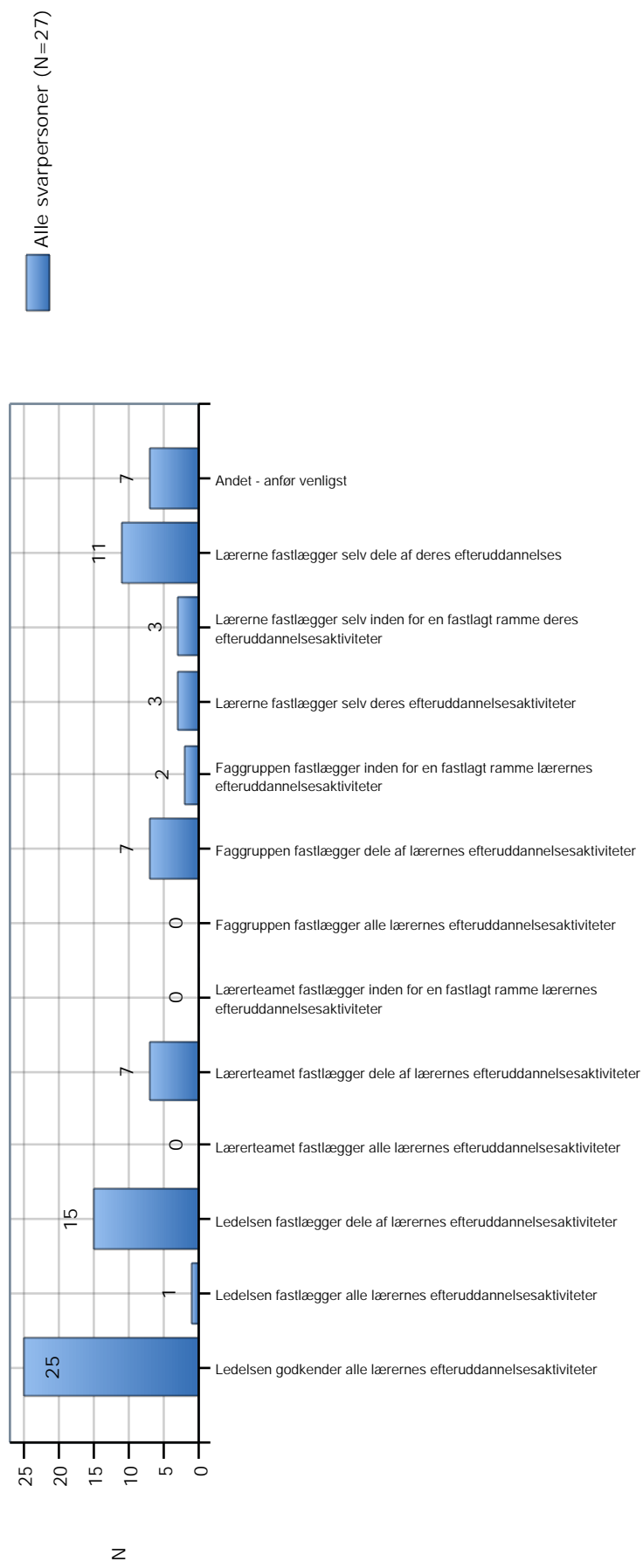
Gymnasial uddannelse

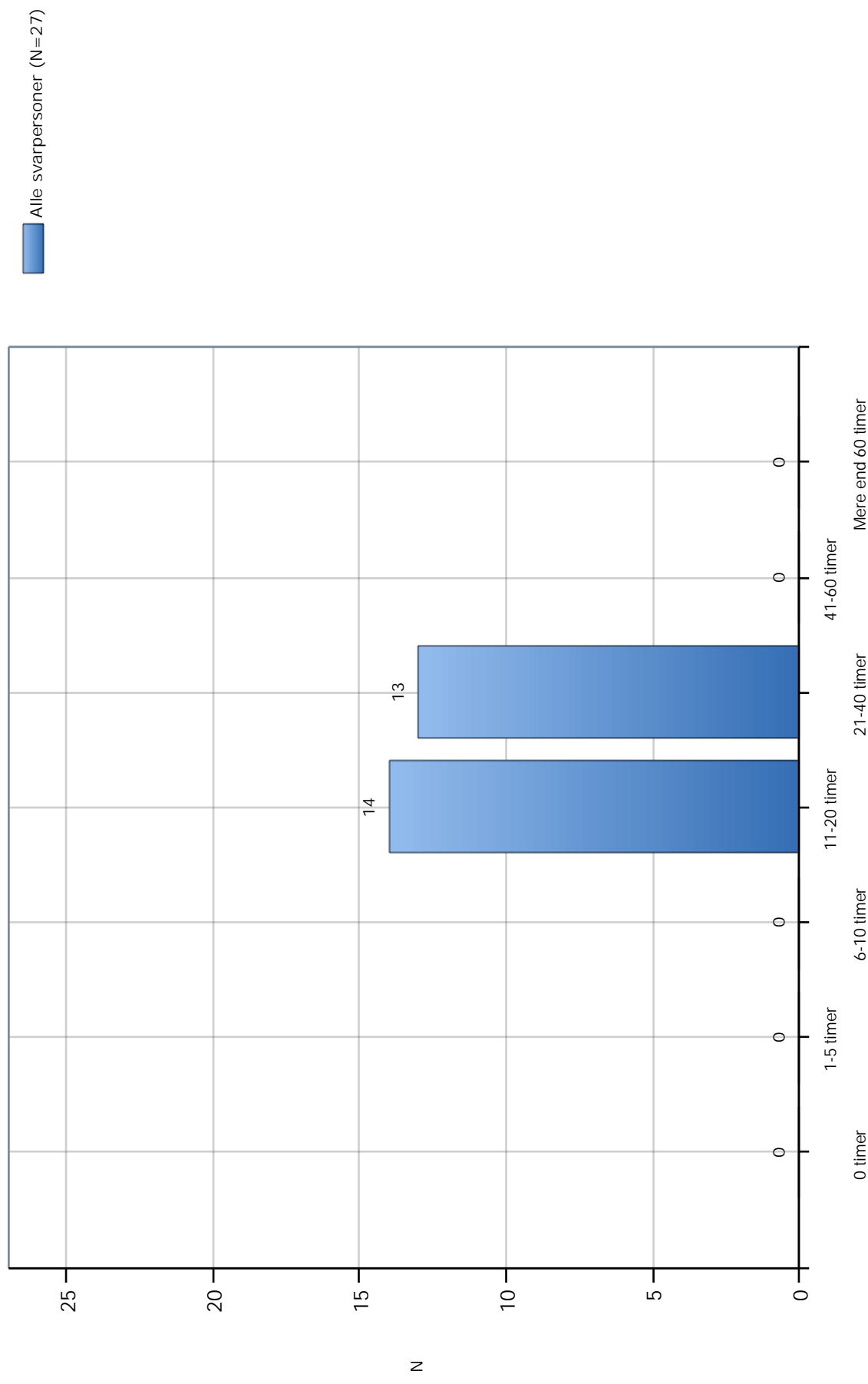
Har skolen en særskilt strategi for lærernes efteruddannelse?

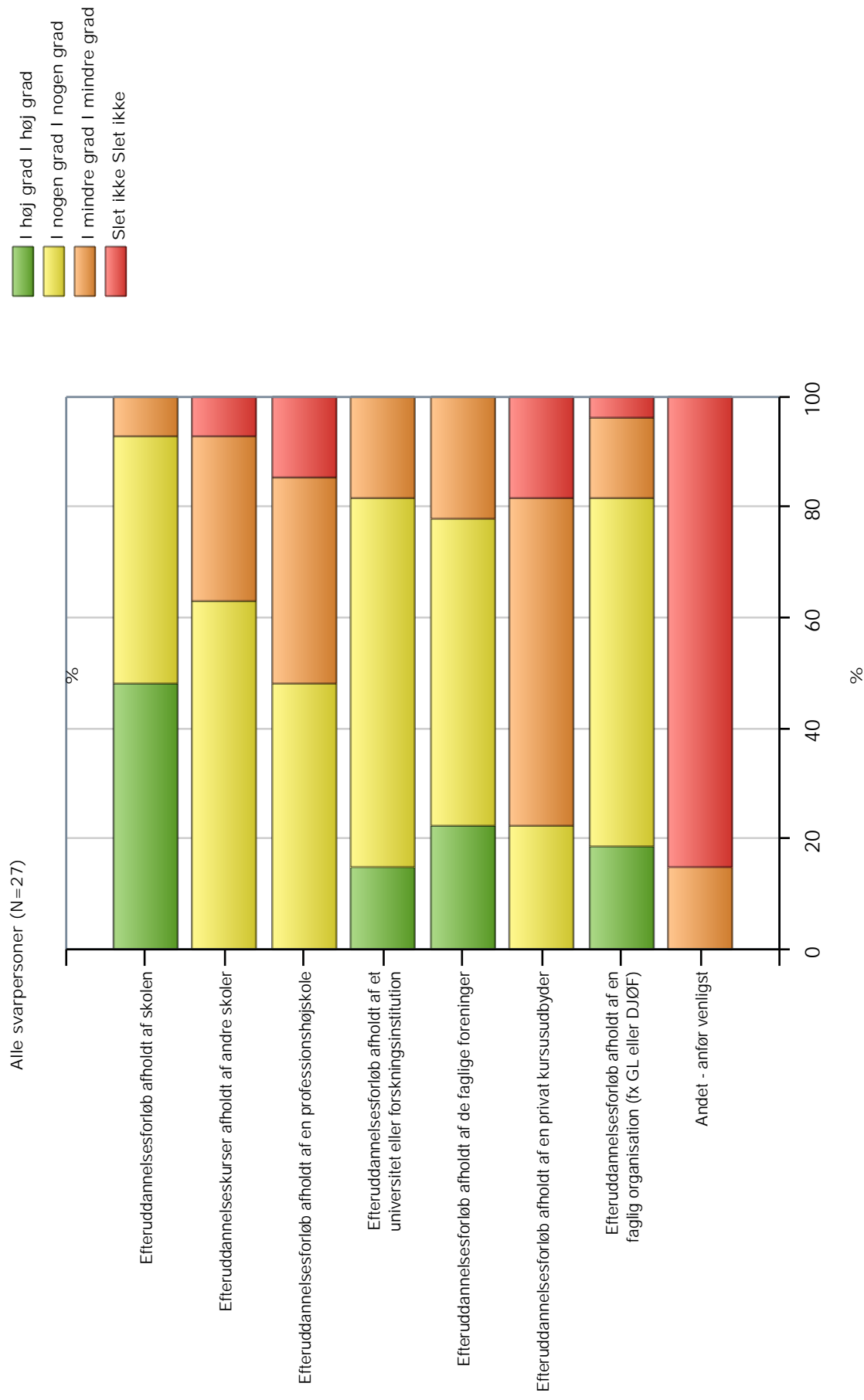
På hvilket niveau besluttes lærernes efteruddannelsesaktiviteter (sæt gerne flere kryds)?

Hvor mange timer forventes lærerne at bruge på efteruddannelse i de kommende skoleår? (angiv forventet gennemsnitligt antal kursustimer pr. skoleår pr. medarbejder i skoleårne 2010/11 og 2011/12)

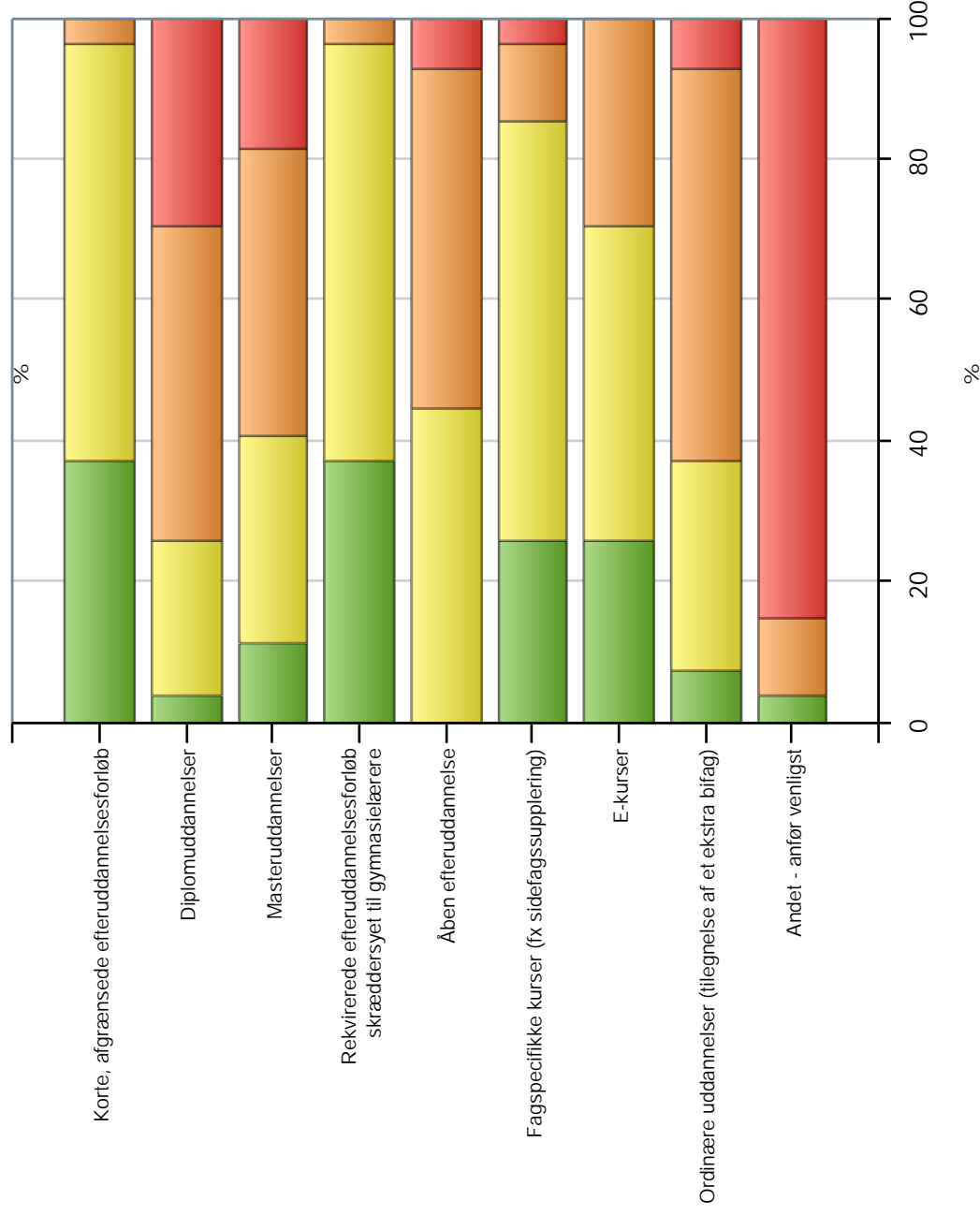
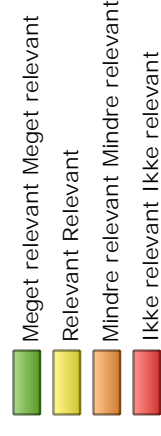
Hvilke typer efteruddannelse har skolens lærere, efter din vurdering, behov for i de kommende skoleår (skoleårene 2010/11 og 2011/12)? : Udbydere

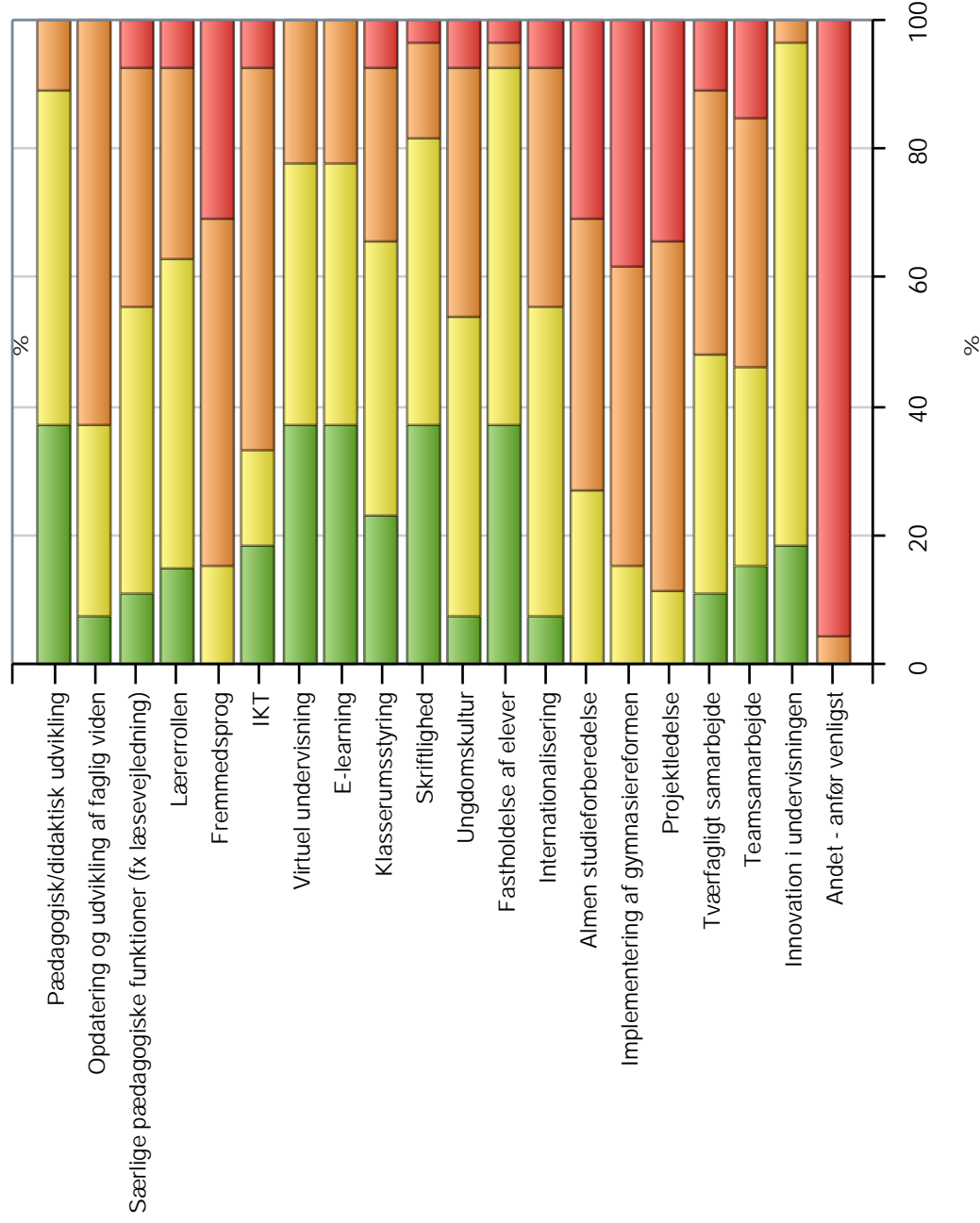
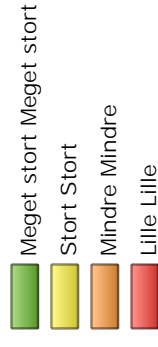
Universiteterne udbyder i dag en række kortere- og længerevarende efteruddannelsesstilbud til gymnasielærere. Hvilke typer efteruddannelse, vurderer du, er relevant for skolens lærere i de kommende skoleår? (skoleårene 2010/11 og 2011/12)

Alle svarpersoner (N=27)

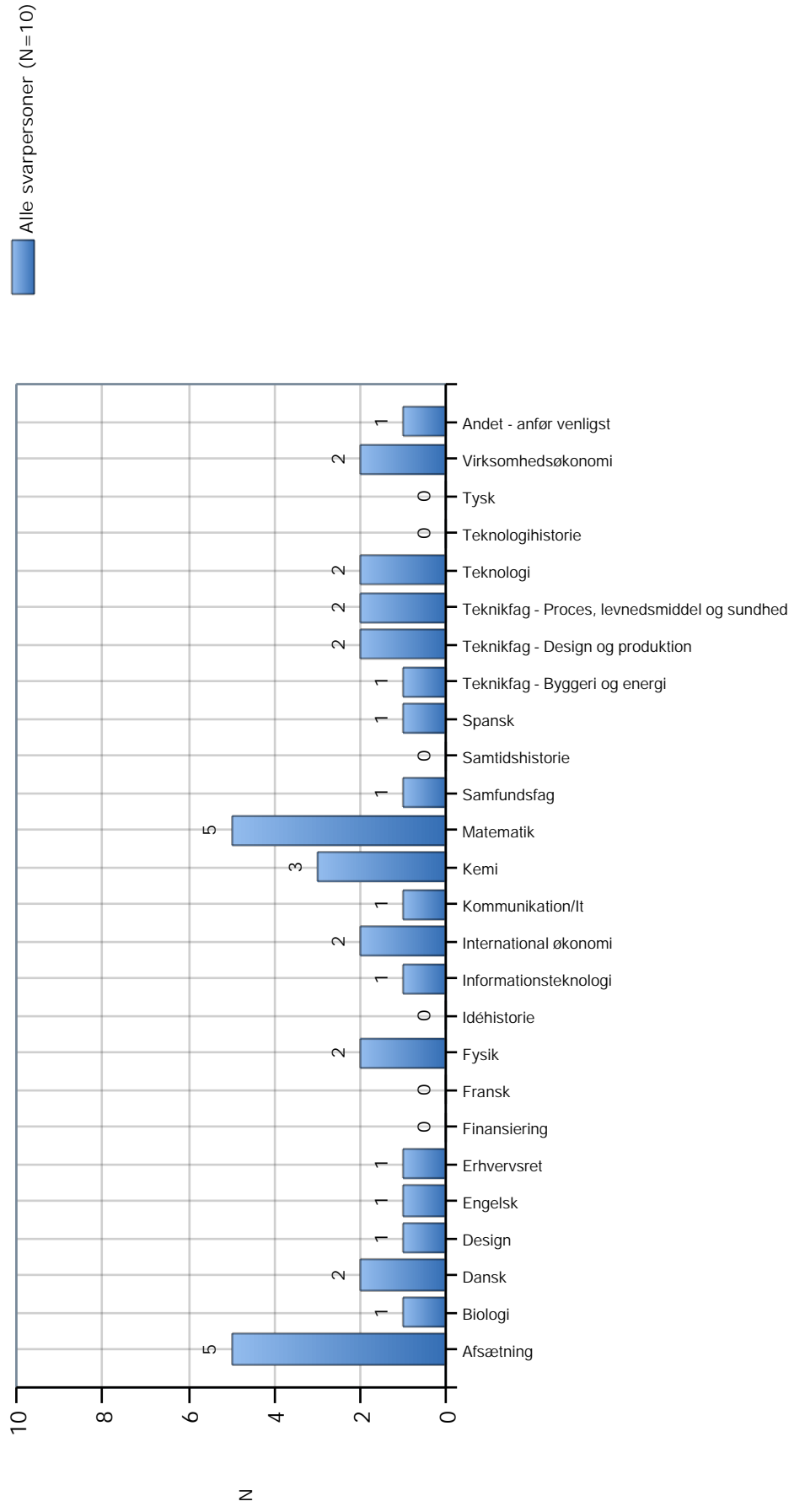

Hvordan vurderer du skolens efteruddannelsesbehov i de kommende skoleår? (skoleårene 2010/11 og 2011/12)

Alle svarpersoner (N=27)

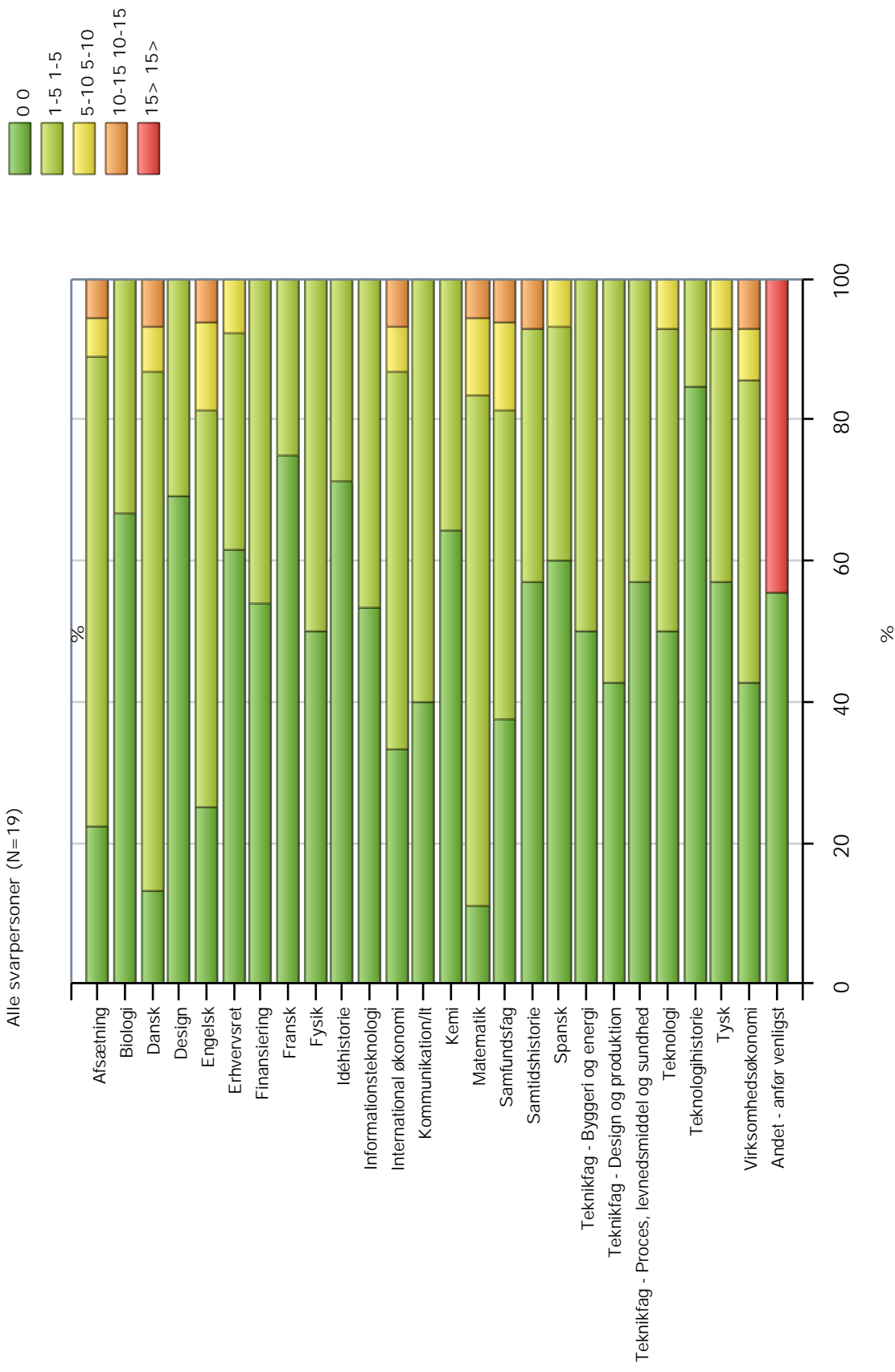

Du har svaret at lærernes behov for opdatering og udvikling af faglig viden er stort eller meget stort. Inden for hvilke fag er der særligt behov for efteruddannelse af lærerne? (sæt gerne flere krydser)

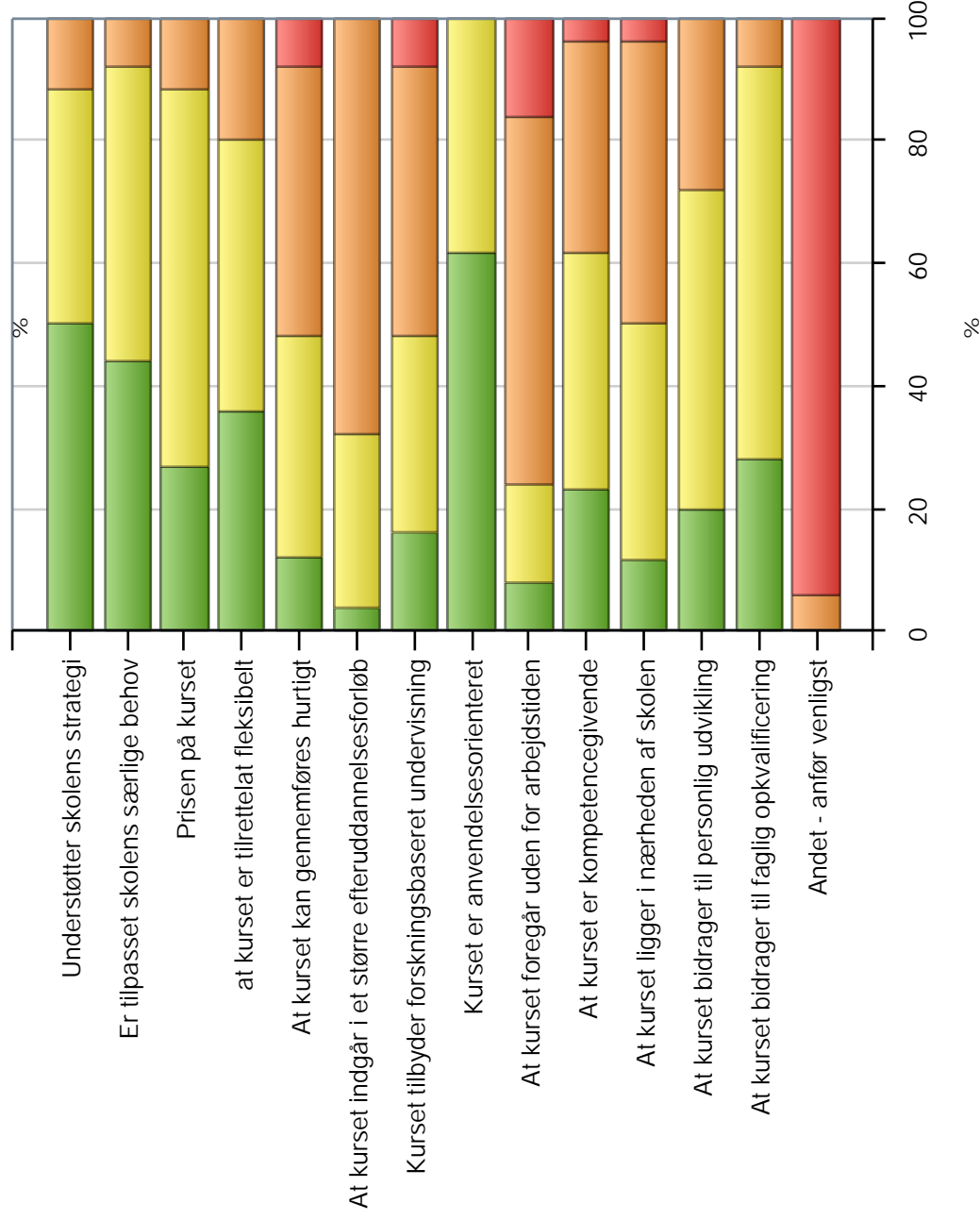
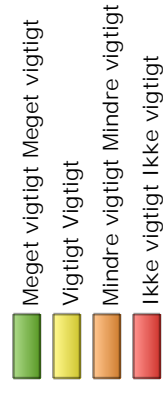
Hvor mange lærere forventer du (skønsmæssigt), at skolen vil efteruddanne inden for følgende fag i skoleåret 2010/11 (besvarelse er valgfrit)?

Alle svarpersoner (N=19)

Hvor vigtige er nedenstående forhold, når I skal efteruddanne skolens lærere?

Alle svarpersoner (N=26)

Notat	
Emne:	Kortlægning af gymnasielærernes efteruddannelsesbehov
Til:	Danske Universiteter
Fra:	Morten Friis Møller
Dato:	18.10.2010

Undersøgelse af lærernes efteruddannelsesbehov på de gymnasiale ungdomsuddannelser

- Som led i Danske Universiteters arbejde på at udvikle og målrette universiteternes efteruddannelsesstilbud til gymnasielærerne, har Rektorforeningen i samarbejde med Danske Erhvervsskoler – Lederne (DE-L) gennemført en spørgeskemaundersøgelse om lærernes efteruddannelsesbehov på de gymnasiale ungdomsuddannelser (hhx, htx, hf og stx).
- Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført som to adskilte undersøgelser på hhv. de almengymnasiale uddannelser (hf og stx) og de erhvervsfaglige uddannelser (hhx og htx).
- Undersøgelsen er rettet mod ledelsen på skolerne. Der er således tale om ledelsens vurderinger af lærernes efteruddannelsesbehov.
- Svarprocenterne har været relativt lave i de to undersøgelser. På de almene gymnasier har 59 skoler deltaget svarende til en svarprocent på 43 %. 26 erhvervsgymnasier har deltaget svarende til en svarprocent på 33 % af de adspurgte. De lave svarprocenter betyder at der må tages visse forbehold for usikkerheder og evt. skævheder i datamaterialet. Da organiseringen af lærernes efteruddannelsesaktiviteter i vid udstrækning er standardiserede på skolerne, er det imidlertid vores vurdering, at resultaterne repræsentative og samlet set giver et godt billede af lærernes efteruddannelsesbehov.

Ressourcer¹

- På det almengymnasiale område brugte gymnasierne i 2009 gennemsnitligt ca. 298.000 kr. (ekskl. timetildeling) pr. skole til lærernes efteruddannelse. I 2010 forventes dette tal at stige til 383.000 kr. pr. skole. Fordelt pr. lærer blev der gennemsnitligt brugt 3.855 kr. i 2009 og 4.861 kr. i 2010. Bag disse tal gemmer der sig imidlertid store variationer mellem skolerne. Den skole der betalte mest pr. lærer til efteruddannelse i 2009 brugte 10.950 kr., mens den skole der betalte mindst, brugte 948 kr.
- Udgifterne til lærernes efteruddannelse er noget mindre på det erhvervsgymnasiale område. Her brugte gymnasierne i 2009 gennemsnitligt 270.000 kr. pr. skole. I 2010 forventes udgifterne at stige til 277.566 kr. i gennemsnit pr. skole. Fordelt pr. lærer blev der gennemsnitligt brugt 5.320 kr. i 2009 og 5.350 kr. i 2010. Også erhvervsgymnasierne gemmer der sig store forskelle skolerne imellem. Den skole der betalte mest pr. lærer til efteruddannelse i 2009 brugte 9.167 kr., mens den skole der betalte mindst, brugte 1.750 kr. pr. lærer.

Gennemsnitlige udgifter pr. skole til lærernes efteruddannelse (kr.)

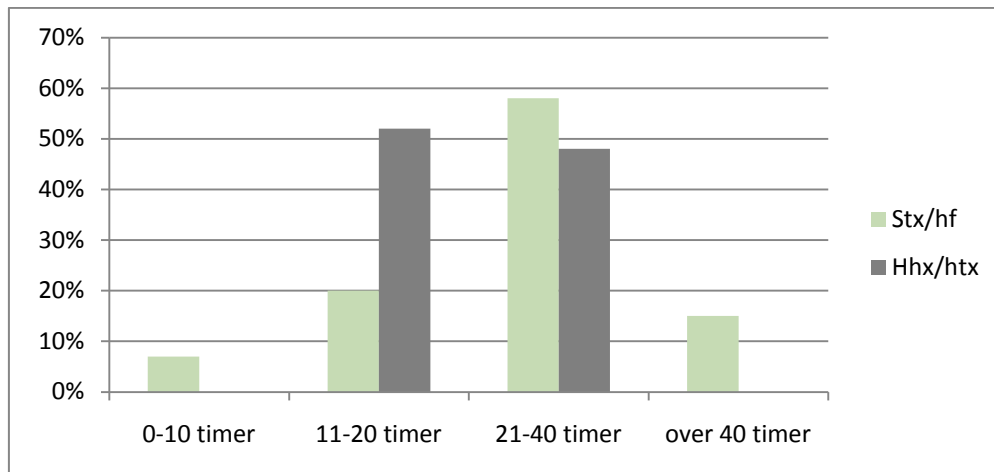
	2009 (regnskab)	2010 (budget)
Stx/hf	302.149	375.652
Hhx/htx	270.174	277.566

Gennemsnitlige udgifter pr. lærer til efteruddannelse (kr.)

	2009 (regnskab)	2010 (budget)
Stx/hf	3.855	4.861
Hhx/htx	5.320	5.350

- Hertil kommer lærernes anvendte tidsforbrug til efteruddannelse. På det almengymnasiale område bruger lidt over halvdelen af skolerne (54%) mellem 21 og 40 timer til efteruddannelse pr. lærer pr. skoleår, 23% bruger 11-20 timer og 13% bruger mellem 41-60 timer. På erhvervsgymnasierne angiver 52% af skolerne, at lærerne bruger mellem 11-20 timer til efteruddannelse pr. lærer pr. skoleår og 48% mellem 21 og 40 timer

¹ Det skal bemærkes at skolerne har forskellige opgørelsesmetoder ift. kontering af udgifter (kr.) og den tid der anvendes til efteruddannelse. Det hænger bl.a. sammen med, at der er forskellige forståelser af hvilke aktiviteter, som man betragter som efteruddannelse (fx interne pædagogiske dage, seminarer, studierejser, lærerudveksling osv.).

Tilrettelæggelse og organisering

- På almengymnasiale område har ca. 75% af skolerne udarbejdet en særskilt strategi for lærernes efteruddannelse, mens det på erhvervsgymnasierne er 56%.
- På de almene gymnasier er lærernes efteruddannelsesaktiviteter typisk organiseret således:
  - Ledelsen godkender efteruddannelsesaktiviteterne (95%) og fastlægger dele af lærernes efteruddannelse (79%).
  - Den resterende ressource fastlægges af enten lærerteamet (53%) og/eller lærerne selv (80%).
  - Oftest udgør timerne en skønnet pulje, hvorfra der kan søges og hvor ledelsen, evt. delegeret til et efteruddannelsesudvalg, efterfølgende prioriterer.
- Erhvervsgymnasiernes organisering af lærernes efteruddannelsesaktiviteter minder om de almene gymnasiers:
  - Ledelsen godkender efteruddannelsesaktiviteter (92%), og fastlægger dele af lærernes efteruddannelse (56%)
  - Den resterende ressource fastlægges af enten lærerteamet (52%), lærerne selv (60%) og/eller en HR-afdeling.
  - Lærerne kommer med ønsker og ledelsen vurderer omfang og behov og godkender normalt.
  - Ledelsen tilrettelægger særlige forløb for udvalgte faggrupper.
- Åbne kommentarer
  - *Lærerne fastlægger selv deres efteruddannelsesaktiviteter inden for en fastlagt ramme og efter koordinering med faggruppen, hvis medlemmer kan afgive egen kursusramme eller del deraf for at give mulighed for længere kurser, der kan gavne den samlede faggruppe*
  - *Vi har en udviklingsgruppe med ledelse og lærere, der fastlægger bl.a. fælles pædagogiske dage, videndelingseftermiddage mm.*

- *Lærerne ansøger rektor om kurser - i reglen på deres eget initiativ. Undertiden opfordrer jeg dem til at søge et kursus.*
- *Efteruddannelse er en fast punkt i MUS, hvor også anvendelsen af den individuelle efteruddannelse drøftes*
- *Et skoleudvalg fastlægger fælles obligatoriske temamøder*
- *Ønsker imødekommes som hovedregel*
- *Lærernes efteruddannelsesaktiviteter koordineres af HR-afdelingen*
- *Ledelsen tilrettelægger særlige forløb for alle/ udvalgte faggrupper*
- *Faggruppelederen siger ok for det faglige indhold i de kurser som lærerne ønsker, men den endelige godkendelse ligger hos ledelsen, da det skal kobles sammen med budgettet*
- *Lærerne kommer med ønsker og ledelsen vurderer omfang og behov og godkender normalt.*

Kurstyper

- Når det kommer til, hvilken type af kurser der efterspørges af skolerne, er der stor overensstemmelse mellem svarene fra de to uddannelsesområder. Både de almene gymnasier og erhvervsgymnasierne efterspørger først og fremmest kurser afholdt af skolen (96%), de faglige foreninger (96%) og universiteterne (92%). Der efterspørges i mindre grad eller slet ikke efteruddannelseskurser afholdt af private kursusudbydere (85%) og professionshøjskolerne (81%).
- Blandt universiteternes efteruddannelsesudbud finder gymnasierne følgende efteruddannelsesstilbud mest relevant:
  - Rekvirerede efteruddannelsesforløb (98%)
  - Kortere, afgrænsede efteruddannelsesforløb (96%)
  - Fagspecifikke kurser (69%)
  - E-kurser (56%)
- Mindre relevant er:
  - Ordinære uddannelser (98%)
  - Diplomuddannelser (65%)
  - Åben efteruddannelse (56%)
  - Masteruddannelser (56%)
- Åbne kommentarer
  - *Skolebaserede kurser er glimrende - også afholdt sammen med et par naboskoler. Ny skriftlighed er en svær én af få hul på. Der er ved at være plads til almindelige fagkurser igen.*
  - *Vi har brug for mastere. Og så skal vi på længere sigt have kurserne lagt uden for undervisningsugerne, men det kræver en hel kulturkamp.*
  - *Enkeltforelæsninger ligesom Folkeuniversitetet er også noget vi har brug.*

- *Vi afholder selv efteruddannelsesforløb i faggrupperne som opfølgning på eksterne kurser*
- *Der er behov for korte en dags kurser*
- *Kurser fra DTU og handelshøjskoler. Det er ikke kun universiteterne, som skal efteruddanne.*
- *Skolen har i flere omgange udviklet særlige kurser i samarbejde med CBS Learning Lab. Viden om didaktik og pædagogik i de økonomiske fag er ret begrænset og flere udbydere ville være fint.*

Kursusindhold

- Også når det gælder indholdet af lærernes efteruddannelsesbehov er der stor overensstemmelse mellem det almengymnasiale og det erhvervsgymnasiale område. Skolerne efterspørger i høj eller nogen grad efteruddannelse inden for (i prioriteret rækkefølge):
  1. Fastholdelse af elever (92%)
  2. Pædagogisk didaktisk udvikling (88%)
  3. Skriftlighed (81%)
  4. Faglig opdatering
  5. E-learning/virtuel undervisning
  6. Lærerrollen
- Skolerne efterspørger i mindre grad efteruddannelse inden for:
  1. Implementering af gymnasireformen
  2. Fremmedsprog
  3. Projektledelse
- På de almene gymnasier er den faglige efteruddannelse først og fremmest inden for følgende fag:
  1. Bioteknologi (72%)
  2. Matematik (56%)
  3. Samfundsfag (52%)
- På de erhvervsrettede gymnasier er den faglige efteruddannelse især inden for følgende fag:
  - Afsætning (50%)
  - Matematik (50%)
  - Kemi (30%)
- Åbne kommentarer
  - *Der er også behov for efteruddannelsesaktiviteter rettet mod lærere for kursister med særlige behov - ADHD osv.*
  - *Efteruddannelse i didaktik mere end faglig efteruddannelse*
  - *Vi har fokus på kompetenceudvikling af lærere indenfor innovativ didaktik og pædagogik, da innovation og iværksætteri er vores profil.*

Forhold der har betydning for lærernes efteruddannelse

- Mange faktorer spiller ind på lærernes efteruddannelsesaktiviteter og lysten til/muligheden for at deltage i efteruddannelsesaktiviteter. Blandt de vigtigste faktorer på de almene gymnasier er følgende (jf. tabel 2 bilaget):
  - At efteruddannelsen understøtter skolens strategi
  - At efteruddannelsen er tilpasset skolens særlige behov (fx højt frafald, internationale projekter mv.)
  - At efteruddannelsen bidrager til faglig opkvalificering
  - At efteruddannelsen er anvendelsesorienteret
  - At efteruddannelsen er tilrettelagt fleksibelt

- Mindre betydning har:
  - At efteruddannelsen foregår uden for arbejdstid
  - At efteruddannelses tilbuddet ligger i nærheden af skolen
  - At efteruddannelsen indgår i et større efteruddannelsesforløb
  - At efteruddannelsen er kompetencegivende
  - At efteruddannelsen kan gennemføres hurtigt

- På erhvervsgymnasierne er de vigtigste faktorer for lærernes efteruddannelse:
  1. At efteruddannelsen er anvendelsesorienteret
  2. At efteruddannelsen er tilpasset skolens særlige behov
  3. At efteruddannelsen understøtter skolens strategi
  4. At efteruddannelsen bidrager til faglig opkvalificering
  5. At efteruddannelsen er tilrettelagt fleksibelt

- Mindre betydning har:
  1. At efteruddannelsen foregår uden for arbejdstid
  2. At efteruddannelsen kan gennemføres hurtigt
  3. At efteruddannelsen indgår i et større efteruddannelsesforløb
  4. At efteruddannelsen ligger i nærheden af skolen
  5. At efteruddannelsen tilbyder forskningsbaseret undervisning

- Åbne kommentarer
  - *Det er vigtigt at lærernes efteruddannelse understøtter udviklingen af skolens samlede kompetencer*
  - *De første mange år som nyuddannet lærer, har de ikke overskud ud over pædagogikum til at tænke i mere/supplerende fag/uddannelse, med mindre de mangler fag for at kunne blive ansat. Men man kunne godt ønske at man fik opdateret lærere, som har undervist i mange år.*

Bilag

Tabel 1

<i>Hvordan vurderer du skolens efteruddannelsesbehov i de kommende skoleår? (skoleårene 2010/11 og 2011/12)</i>	Hhx/htx	Stx/hf
Pædagogisk/didaktisk udvikling	3,27	3,22
Opdatering og udvikling af faglig viden	2,46	2,46
Særlige pædagogiske funktioner (fx læsevejledning)	2,62	2,38
Lærerrollen	2,73	2,77
Fremmedsprog	1,84	2,09
IKT	2,46	2,65
Virtuel undervisning	3,12	2,69
E-learning	3,12	2,81
Klasserumsstyring	2,80	2,59
Skriftlighed	3,15	3,39
Ungdomskultur	2,48	2,60
Fastholdelse af elever	3,27	2,89
Internationalisering	2,58	2,72
Almen studieforberedelse	1,10	2,17
Implementering af gymnasireformen	1,76	1,88
Projektledelse	1,76	2,25
Tværfagligt samarbejde	2,42	2,76
Teamsamarbejde	2,40	2,76
Innovation i undervisningen	3,12	2,88

1= Lille behov   2= Mindre behov   3= Stort behov   4= Meget stort behov

Tabel 2

<i>Hvor vigtige er nedenstående forhold når I skal efteruddanne lærere?</i>	Hhx/htx	Stx/hf
Understøtter skolens strategi	3,40	3,43
Er tilpasset skolens særlige behov	3,38	3,33
Prisen på kurset	3,16	2,45
at kurset er tilrettelagt fleksibelt	3,13	2,56
At kurset kan gennemføres hurtigt	2,46	2,36
At kurset indgår i et større efteruddannelsesforløb	2,33	2,12

Kurset tilbyder forskningsbaseret undervisning	2,58	2,55
Kurset er anvendelsesorienteret	3,60	3,29
At kurset foregår uden for arbejdstiden	2,17	2,00
At kurset er kompetencegivende	2,80	2,16
At kurset ligger i nærheden af skolen	2,60	2,05
At kurset bidrager til personlig udvikling	2,88	2,67
At kurset bidrager til faglig opkvalificering	3,21	3,07

1= Ikke vigtigt

2= Mindre vigtigt

3= Vigtigt

4= Meget vigtigt

Kontaktpersoner på universiteterne

Følgende personer er blevet indmeldt af arbejdsgruppen for efteruddannelse af undervisere på de gymnasiale uddannelser som havende et godt kendskab til universitetets efteruddannelsesudbud inden for dette område:

Københavns Universitet

- HUM:
  - Studieleder Morten Warmind, TORS, warmind@hum.ku.dk
  - Lektor Nete Nørgaard Kristensen, netenk@hum.ku.dk
  - Centerleder Frans Gregersen, INSS, fg@hum.ku.dk
  - Lektor Anders Holm Rasmussen, SAXO, aholm@hum.ku.dk
- TEOL:
  - Studieleder Jesper Tang Nielsen, jtn@teol.ku.dk
  - Leder af studieadministrationen Maj-Britt Johannsen, mbj@teol.ku.dk
- SAMF:
  - Institutleder Lars Bille, Statskundskab, LB@ifs.ku.dk
  - Specialkonsulent May-Britt Brændstrup, mabb@samf.ku.dk
- JUR:
  - Dekan Henrik Dam, Henrik.Dam@jur.ku.dk

Aarhus Universitet

- Projektleder Lars Frølund, AU OutReach, lf@outreach.au.dk
- Områdeleder Kirsten Andersen, Sekretariatet for Efter- og Videreuddannelse, kia@adm.au.dk

Syddansk Universitet

- Uddannelses- og projektkoordinator Annette Kjærgaard, Institut for Filosofi, Pædagogik og Religion, aekj@ifpr.sdu.dk

Roskilde Universitet

- Institutleder, professor Gorm Rye Olsen, Institut for Samfund og Globalisering, gormrye@ruc.dk
- Lektor Michael Svendsen Pedersen, Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, misvpe@ruc.dk
- Studieleder, lektor Morten Blomhøj, Det naturvidenskabelige basisstudium, blomhoej@ruc.dk
- Lektor Karen Sonne Jacobsen, Institut for Kultur og Identitet, karens@ruc.dk

Aalborg Universitet

- Studiekoordinator Rasmus Haagensen, rh@adm.aau.dk
- Områdeleder Ann-Pia Valentin Sørensen, avs@adm.aau.dk

Danske Universiteter er de danske universiteters interesseorganisation. Organisationen fremmer universiteternes indbyrdes samarbejde og universitetssektorens synlighed og gennemslagskraft i ind- og udland.

Universiteternes efteruddannelse af lærere ved de gymnasiale uddannelser

---

Danske Universiteter
Fiolstræde 44
DK-1171 København K

www.dkuni.dk

Marts 2011